

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ
СОЦИАЛЕН ФОНД

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
ДОБРО УПРАВЛЕНИЕ

2019

Доклад с резултати от проучване на гражданското участие в процесите на формулиране, изпълнение и мониторинг на регионалната политика в Южен централен район

Проектът №BG05SFOP001-2.009-0066 „Бъдещето е във Ваши ръце“ на „Фондация за прозрачни регламенти“ се осъществява с финансовата подкрепа на Оперативна програма „Добро управление“, съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския социален фонд.

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ
СОЦИАЛЕН ФОНД

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
ДОБРО УПРАВЛЕНИЕ

СЪДЪРЖАНИЕ

I.	ВЪВЕДЕНИЕ	2
1.	Обща информация	2
2.	Цели на проучването	2
3.	Подходи и методи при изпълнение на проучването	3
II.	РЕЗУЛТАТИ ОТ ПРОВЕДЕНИ ДЪЛБОЧИННИ ИНТЕРВЮТА С ПРЕДСТАВИТЕЛИ НА ОБЛАСТНИ И ОБЩИНСКИ АДМИНИСТРАЦИИ	6
1.	Дълбочинни интервюта с представители на общинските администрации	6
2.	Изводи	25
3.	Дълбочинни интервюта с представители на областните администрации	27
4.	Изводи	37
III.	РЕЗУЛТАТИ ОТ ПРОВЕДЕНА АНКЕТНО ПРОУЧВАНЕ СЪС ЗАИНТЕРЕСОВАНИ СТРАНИ – ГРАЖДАНИ, НЕПРАВИТЕЛСТВЕНИ ОРГАНИЗАЦИИ И БИЗНЕС	38
	Изводи	54
IV.	Списък на използвани съкращения	56
V.	ПРИЛОЖЕНИЯ	57
	Приложение 1	57
	Приложение 2	63

I. ВЪВЕДЕНИЕ

1. Обща информация

Настоящият доклад е разработен в изпълнение на договор №BG05SFOP001-2.009-0066-C01-01 между „Фондация за прозрачни регламенти“ (Възложител) и „ФРМС Консулт“ ЕООД (Изпълнител) по проект BG05SFOP001-2.009-0066 „**Бъдещето е във ваши ръце**“ с финансовата подкрепа на Оперативна програма „Добро управление“, съфинансирана от Европейския съюз, чрез Европейския социален фонд.

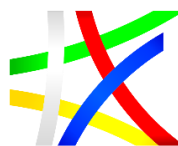
Договорът е сключен в изпълнение на Дейност 1 от проекта, която включва извършване на проучвания и изследвания, свързани с подобряване на гражданското участие в процесите на формулиране, изпълнение и мониторинг на регионалната политика в областите Пловдив, Пазарджик, Смолян, Хасково, Кърджали (намиращи се на територията на Южен централен район).

Проучванията са насочени към областни и общински администрации, граждани, НПО (неправителствени организации) и представители на бизнеса в областите Пловдив, Пазарджик, Смолян, Хасково, Кърджали, за да се изследва мнението и нагласите им по отношение включването и ангажирането на гражданите в процесите по разработване, изпълнение и наблюдение на политиката за регионално развитие, в разработените през програмния период 2014-2020 година Областни стратегии за развитие, Общински планове за развитие и свързаните с тях Годишни отчети за наблюдение на изпълнението на Общинските планове и Междинни оценки за определяне на ефективността и ефикасността по отношение на постигнатите резултати спрямо поставените цели.

Проучването е направено в периода април-май 2019 г. и обхваща 5-те областни администрации, 51 (от 58) общински администрации и 503 граждани на територията на Южен централен район.

2. Цели на проучването

Участието на гражданите и организациите в процесите на вземане на решения на местно ниво е важно за едно отговорно местно самоуправление. Изследването цели да се проучат от една страна мненията на служителите в съответните администрации - какви подходи прилагат, за да ангажират гражданите да участват в процесите на разработване и изпълнение на регионалната политика, а от друга страна се изследват нагласите на заинтересованите страни - граждани, НПО и представители на бизнеса по същите въпроси.

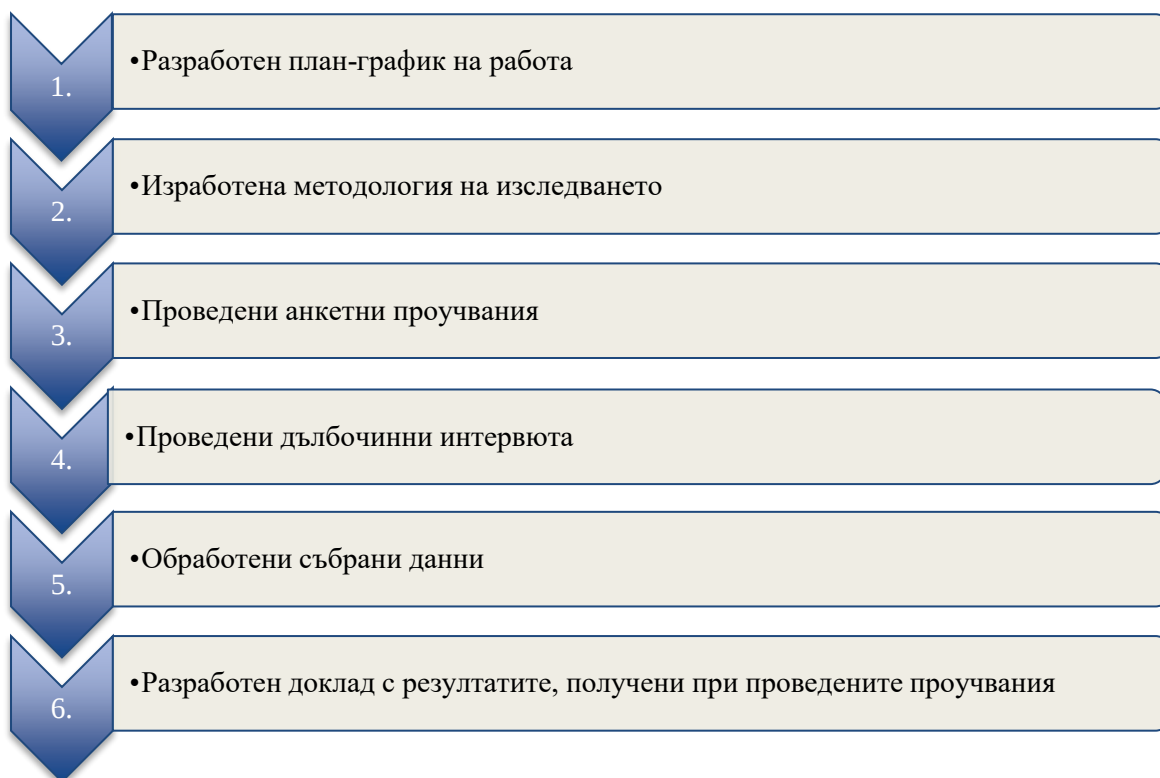

Получените преценки и нагласи ще послужат за определяне на бъдещи действия между администрации и граждани в посока активното им включване в публичното управление в областта на регионалното развитие в посочените области.

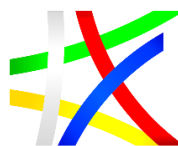
Целта на изследователската дейност на проекта е да осигури висококачествена информация, която да служи като основа за генериране на идеи за по-успешни действия в посока за активно сътрудничество в публичното управление на регионалното развитие в посочените области между администрациите и гражданите.

3. Подходи и методи при изпълнение на проучването

Проучването премина през следните етапи:

Анкетното проучване сред гражданите беше анонимно. Анкетата (Приложение 2) бе публикувана в онлайн платформа в изпълнение на принципа за устойчиво развитие с цел употреба на по-малко хартия. Информацията за анкетното проучване заедно с възможността за попълване на анкетата бе разпространена до гражданите чрез публикации в интернет сайтовете и Фейсбук страниците на бенефициента, изпълнителя, областните информационни центрове, е-мейл кампании до заинтересованите страни. Анкетирани са 503 граждани (НПО, бизнес, независими граждани).

Дълбочинните интервюта са индивидуални интервюта с лица от определената целева група – областни и общински администрации, проведени от самите изследователи и анализатори по проекта, а не просто от анкетьори.

Дълбочинните интервюта представляват техника за качествени проучвания, при която се провежда разговор между изследователското лице и изследваното лице в рамките на 30-60 минути. Това са интервюта, имащи твърде свободен и отворен характер. Разговорът има рамки, поставени от целите на изследването и основните изследователски въпроси. От значение е предварителната подготовка за дълбочинното интервю. При нея се дефинират проблемите и основните изследователски въпроси. Като сценарий на разговора, който да играе роля на план, служеше подготовеният и предварително изпратен до областните и общинските администрации „Въпросник за провеждане на дълбочинно интервю с представители на областни и общински администрации“ (Приложение 1). За качественото провеждане на интервютата бяха спазени трите условия за дълбочинните интервюта: провеждане в спокойна обстановка (на място при интервюираните след предварително изпращане на Въпросника); способност на интервюиращия да реагира адекватно, без да влияе върху съдържанието на отговорите (за тази цел интервюто се провеждаше от самите изследователи и анализатори, а не от наети и обучени за целта анкетьори); придържане на разговора към предварително планираните теми. Важно също така бе да се спечели доверието на респондента. За целта е декларирано категорично, че получената информация няма да се разпространява, а ще се използва за обобщение в рамките на изследването.

И анкетата за граждани, и въпросникът за администрации бяха условно разделени на три части - Първа част: Общи въвеждащи въпроси, представяне на целите на изследването; Втора част: Същински въпроси – Как са участвали гражданите в провеждането на регионалните политики през настоящия програмен период 2014-2020г. и Трета част: Предложения – Как биха искали да участвали гражданите в провеждането на регионалните политики през следващия програмен период 2021-2027 г.

Задачата се изпълни от двама експерти „проучване/анализи“ на изпълнителя, отговарящи на предварително поставените условия за допустимост от бенефициента, респективно на изискванията на Закона за регионално развитие и Правилника за прилагането му (чл. 83, ал. 1), които проведеха дълбочинните интервютата с представители на ръководствата на областните и общинските администрации или с експерти „регионално развитие“. Интервютата са представителни – проведени са във

всичките 5 областни администрации и в 51 от общо 58 общински администрации в Южен централен район.

При изготвянето на настоящия доклад са използвани следните методи:

1. • Графични методи
2. • Описателен метод
3. • Допитване/ анкетно проучване
4. • Дълбочинно интервю
5. • Метод на сравнението
6. • Аналитичен подход
7. • Методът на групировките
8. • Методи на контрол и вътрешен мониторинг
9. • Методи за управление на риска

Проучено е по отделно мнението на гражданите за участието им в процесите:

- разработване;
- изпълнение;
- наблюдение

на регионалните политики през програмния период 2014-2020 г. и желанието им да бъдат включени в тези процеси през програмен период 2021-2027 г.

Проучването позволява да бъдат набелязани мерки и препоръки за следващите дейности по отношение изготвянето на стратегически документи за регионално развитие 2021-2027 г. Проучените преценки и нагласи конструират реалност, която предопределя бъдещите действия между администрации и граждани в посока активното им включване в публичното управление в областта на регионалното развитие в посочените области.

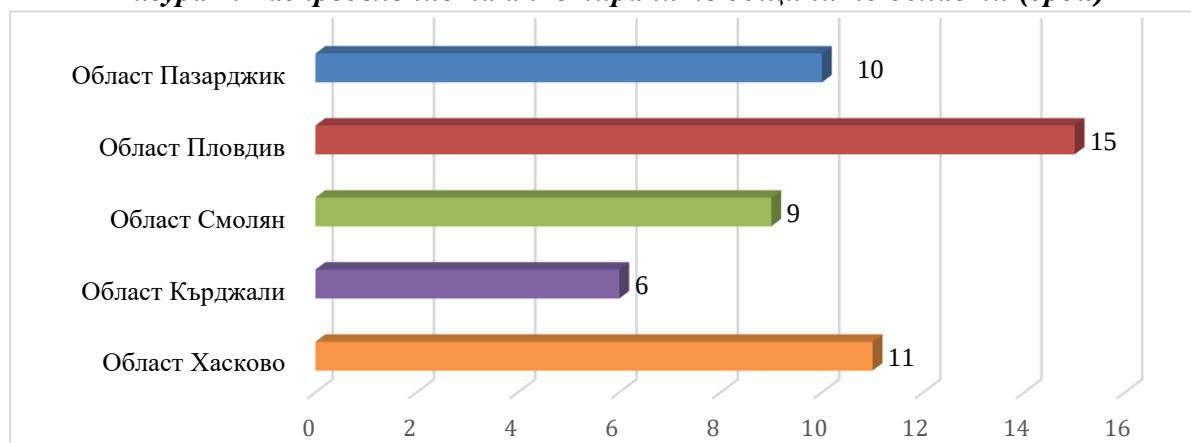
II. РЕЗУЛТАТИ ОТ ПРОВЕДЕНИ ДЪЛБОЧИННИ ИНТЕРВЮТА С ПРЕДСТАВИТЕЛИ НА ОБЛАСТНИ И ОБЩИНСКИ АДМИНИСТРАЦИИ

1. Дълбочинни интервюта с представители на общинските администрации

Дълбочинни интервюта бяха проведени в 51 от общо 58 общински администрации в Южен централен район, като представителите на общинските администрации оказаха пълно съдействие и отзивчивост.

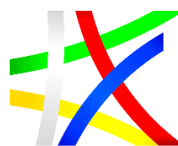
На Фигура 1 са представени количествени данни за интервюираните общински представители по области. Най-много са интервюираните представители от област Пловдив – 15 броя, което е логично, защото Пловдив е най-голямата от петте области (включва 18 общини). В област Хасково са интервюирани всичките 11 общини. От област Пазарджик са интервюирани 10 от 12-те общини, в област Смолян - 9 от 10-те общини и в област Кърджали – 6 от 7-те общини.

Фигура 1. Разпределение на анкетираните общини по области (брой)

Участие на гражданите в процеса на разработване на Общинския план за развитие

От отговорите на първия същински въпрос „В какви форми на участие сте ангажирали гражданите и техните организации/предприятия при подготовката на Общинския план за развитие 2014-2020 година?“ става ясно, че гражданите и техните организации/предприятия са били ангажирани в различни форми в подготовката на Общинския план за развитие 2014-2020 г. (Фигура 2). Най-честата форма на ангажиране

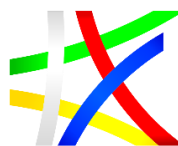

на гражданите е чрез анкетно проучване, проведено от външен изпълнител (22%). Другите два по-често използвани начина са фокус групите и анкета, публикувана на интернет страницата на администрацията – по 21%. Анкета, изпратена на е-мейлите на заинтересованите страни е по-рядко използвана практика за ангажиране на гражданите – 17%, както и анкета, която е оставена за попълване в Центъра за обслужване на граждани (15%).

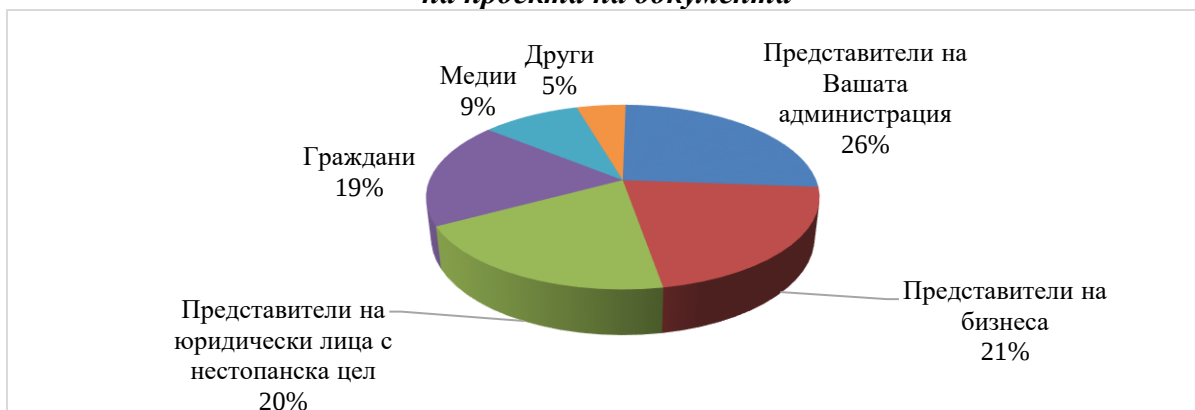
Фигура 2. Форми на участие, в които са ангажирани гражданите и техните организации/предприятия при подготовката на Общинския план за развитие 2014-2020 г.

Респондентите бяха запитани **представителите на кои групи преобладават при публичното представяне/обсъждане на проекта на Общинския план за развитие** (Фигура 3). Отговорите показват най-голям интерес към публичното представяне/обсъждане от страна на представителите на съответната община – 26%. Делът на представителите на бизнеса е 21%, а на юридическите лица с нестопанска цел - 20%. Гражданското участие на публичните обсъждания е сравнително малък – 19%, както и този на медиите - само 9%. Сред присъстващите на обсъжданията се срещат и общински съветници, кметове на кметства, земеделски производители, директори на училища и детски градини, представители на териториалните поделения на държавната администрация (в областните центрове).

Фигура 3. Представители, с които е проведено публично представяне/обсъждане на проекта на документа

Общинските администрации използват и петте основни начина за информиране на заинтересованите страни за публичното представяне/обсъждане на проекта на документа (Фигура 4). Обява на интернет страницата на администрацията е най-използваният метод – 32%, след това с 23% е изпращането на покани до заинтересованите страни. По-рядко се обявява на информационните табла в общинския център – 20%. Най-малко се използват информационните табла в населените места на общината за разпространение на информацията - 15% (предимно в малките общини), както и чрез съобщения в медиите – 11% (предимно в големите общини – областни центрове). За да бъде по-ефективно разпространена информацията за публичното представяне/обсъждане, общинските администрации използват повече от един начин за информиране на гражданите.

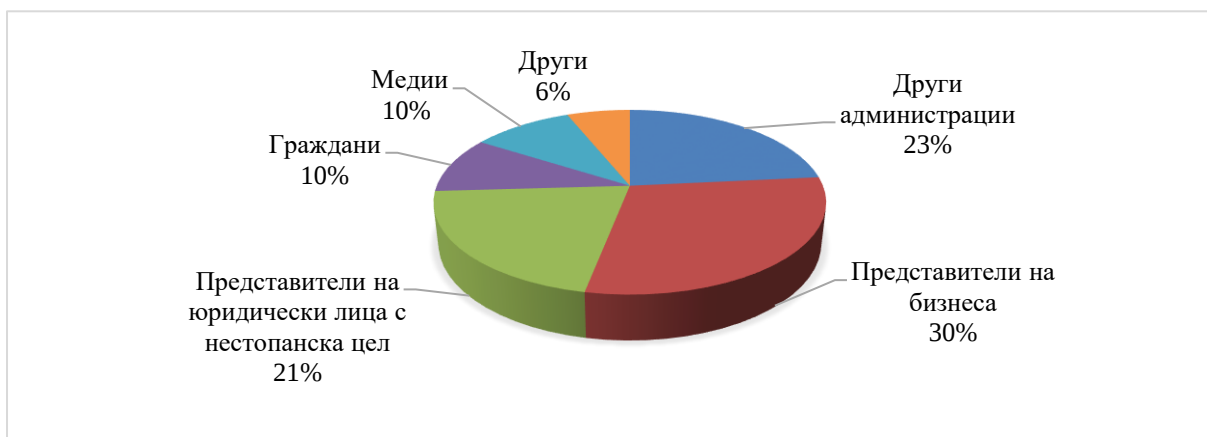
Фигура 4. Начин на информиране на заинтересованите страни за публичното представяне/обсъждане на проекта на документа

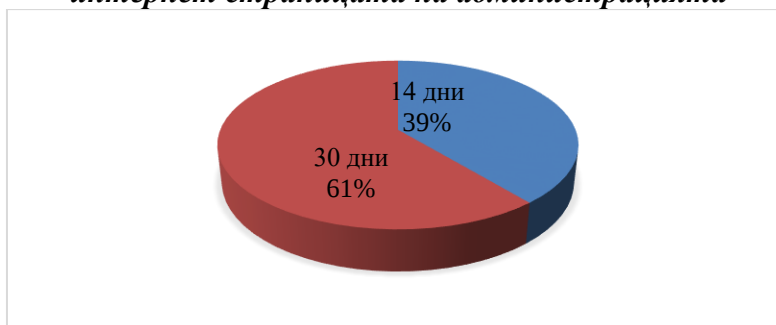
За информиране за предстоящо публично представяне/обсъждане на Общински планове за развитие се разпращат и покани до определени заинтересовани лица (Фигура 5). Най-много покани се изпращат до представители на бизнеса – 30%, както и до други администрации – 23%. По-малко покани се използват за представители на юридически лица с нестопанска цел – 21%. Най-малко покани се изпращат до гражданите (10%) и до медиите (10%). Покани се изпращат и до други заинтересовани страни - общински съветници, браншови организации, читалища, пенсионерски клубове, Регионални инспекции по околна среда и води, ВиК асоциации, Регионални здравни инспекции, Регионални инспекции по горите, Дирекции „Бюро по труда“, Басейнови дирекции, Дирекции „Социално подпомагане“, Национален институт по метеорология и хидрология, Регионален инспекторат по опазване на културното наследство и др.

Фигура 5. Заинтересовани страни, до които са изпратени покани

Проектът на Общинския план за развитие се публикува задължително на интернет страницата на администрацията (Фигура 6). За един месец публикуват 61% от администрациите, а за 14 дни – 39% от общинските администрации.

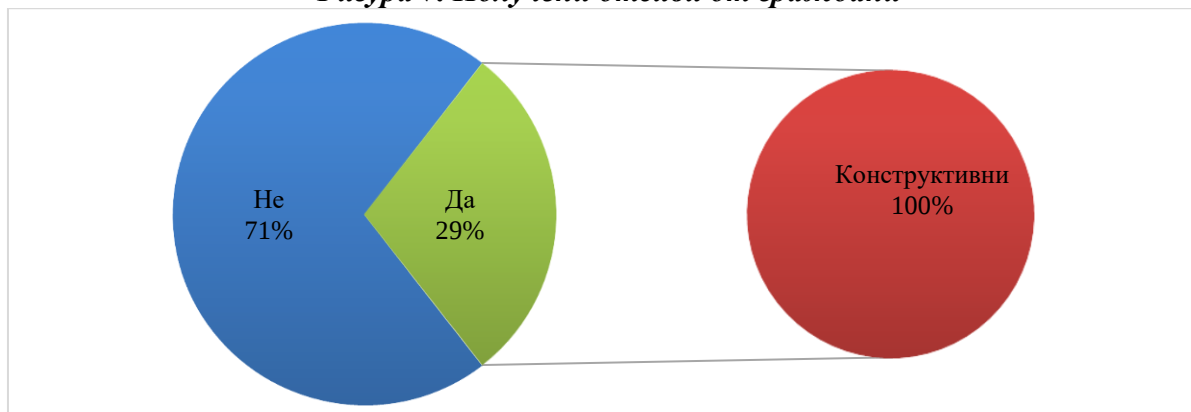
Фигура 6. Брой календарни дни, за които е публикуван проекта на документа на интернет страницата на администрацията

Гражданската активност е слабо изявена по отношение на **изпращане на отзиви/обратна връзка по отношение на проекта на документа** (Фигура 7). Само в 29% от случаите в администрациите са получили отзиви за проекта на документа. Въпреки малкия брой на отзивите, всички те са били конструктивни.

Фигура 7. Получени отзиви от граждани

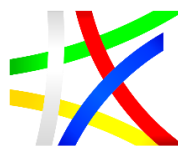

За да може повече граждани да се включат в общественото обсъждане на проекта на документа, те се **уведомяват, че документът е публикуван на интернет страницата на администрацията** (Фигура 8). Уведомяването се извършва от почти всички администрации – 91%, а само 9% от общинските администрации не го правят.

Фигура 8. Уведомяване на заинтересованите страни, че на интернет страницата е публикуван документ за обществено обсъждане

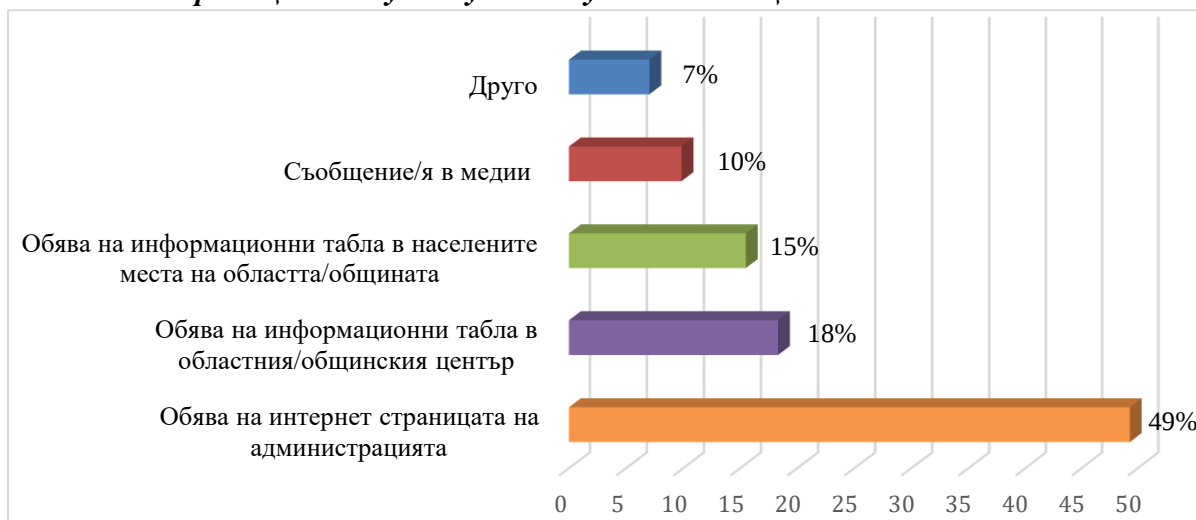

За **уведомяване на заинтересованите страни, че на интернет страницата е публикуван документ за обществено обсъждане**, се използват различни начини, като в повече случаи се комбинират няколко (Фигура 9). Най-често се публикува обява на интернет страницата на администрацията (49%). Останалите канали за разпространение

на информацията се използват по-малко. Обява на информационни табла в общинския център – 18%, обява на информационните табла в населените места на общината – 15% и само 10% чрез съобщение в медиите. В 7% от случаите администрациите използват и други начини за съобщаване на информацията - чрез кметските наместници и кметовете на населени места, чрез социалните мрежи.

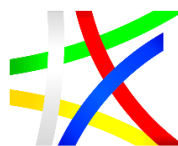
Фигура 9. Начин на уведомяване на заинтересованите страни, че на интернет страницата е публикуван документ за обществено обсъждане

Важен качествен въпрос за по-нататъшното проучване и анализ е: **Кои са най-ефективните форми за участие на гражданите при разработване на Общинския план за развитие?** Въпросът е от отворен тип, за да може всеки да опише най-ползотворния начин за съответната община.

Респондентите посочват три основни форми като най-ефективни за участие на гражданите при разработване на Общинския план за развитие – фокус групи, анкетни проучвания и публични обсъждания/открити дискусии. Фокус групите се определят като най-резултатни и ефективни както за по-големите общини, така и за по-малките. Анкетните проучвания са предпочитани в по-големите общини, а публичните обсъждания и дискусии – в по-малките общини. В малките общини личната среща и директният контакт имат много по-голямо значение от анонимната анкета.

Други ефективни методи, които посочват общинските администрации, са: лични срещи, форуми, работни групи, социални медии, директни запитвания и предложения до общинската администрация (чрез деловодство или имейл), кръгли маси.

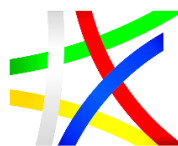

В някои от общините не могат да дадат отговор на този въпрос, защото има изключително занижен граждански интерес към процеса на стратегическо планиране. На места гражданите трябва да бъдат убеждавани, че нещо ги засяга лично, за да вземат участие в обсъждането му.

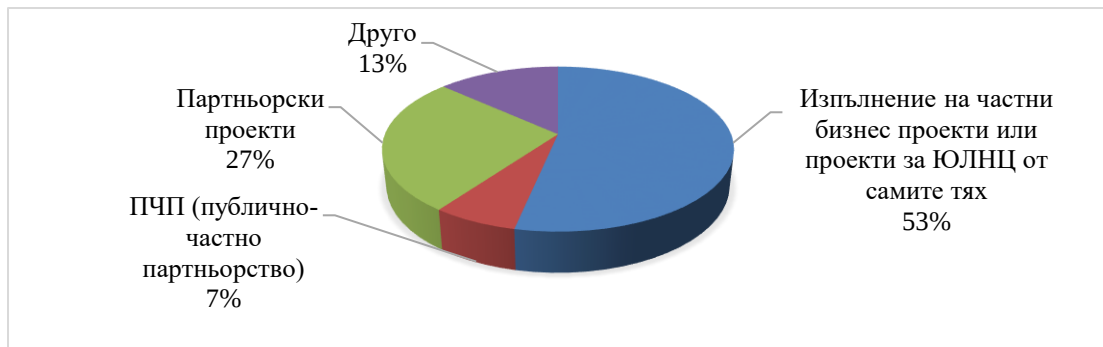
Изводът, който се налага, е, че за да бъде ефективно гражданското участие в разработването на Общинския план за развитие, гражданите трябва да са запознати с документа и поне от части с процеса на разработването му и нормативно определената рамка. Това може да стане или чрез публикуване на документа на интернет страницата на общината, или чрез представянето му на публични обсъждания. Най-добре е да се използва комбинация от методи и форми, като се започне задължително с публикуване на документа на интернет страницата на администрацията, уведомяване на заинтересованите страни за това и насърчаване на тяхното участие – на организирани фокус групи, работни срещи, публични обсъждания, както и дистанционно чрез даване на възможност за изпращане на писмени мнения и предложения – хартиени и електронни. Достъпът до документа е първото задължително условие за гражданско участие в процеса на разработването му. Второто условие е гражданите да придобият увереност, че тяхното мнение има значение.

Участие на гражданите в процеса на изпълнение на Общинския план за развитие

Гражданите и техните организации/предприятия участват под различни форми при изпълнението на Общинският план за развитие 2014-2020 година (Фигура 10). Най-голямо участие имат чрез изпълнение на частни бизнес проекти или проекти за ЮЛНЦ (юридическо лице с нестопанска цел) от самите тях – 53%. Тук се включва участието на бизнеса и неправителствените организации в изпълнението на различни проекти по оперативните програми „Иновации и конкурентоспособност“, „Развитие на човешките ресурси“, Програма за развитие на селските райони и др. Партньорските проекти с администрацията са с по-малък дял – 27%, като много важна забележка трябва да се направи, че тук са включени основно местните инициативни групи, които са по-скоро партньорство между администрации, а не партньорство граждани-администрация. Публично-частното партньорско е едва 7%. С 13% гражданите и техните организации/предприятия участват под други форми в изпълнението на Общинския план за развитие - дарителски инициативи, организиране на празници и местни инициативни групи.

Фигура 10. Форми за участие не гражданите и техните организации/предприятия при изпълнението на Общинския план за развитие 2014-2020 г.

Участие на гражданите в процеса на наблюдение на изпълнението на Общинския план за развитие

Най-разпространената форма за включване на гражданите при наблюдението на Общинския план за развитие 2014-2020 г. е чрез работна група за наблюдение – 36%. На Фигура 11 се вижда, че втората най-използвана форма е чрез анкетно проучване, което е проведено от външен изпълнител – 25%. По-малко се използват анкети, които са оставени в Центъра за обслужване на граждани и анкета, която е публикувана на интернет страницата на администрацията – по 15%. Само с 10% е ангажирането на гражданите чрез анкета, която е изпратена на имейлите на заинтересованите страни.

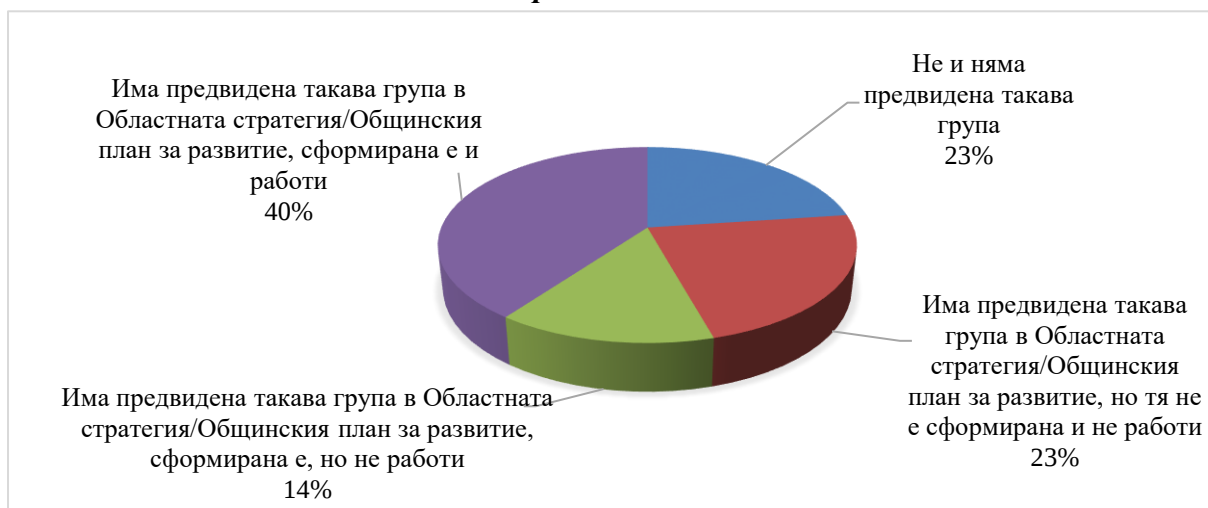
Фигура 11. Форуми за участие и ангажиране на гражданите и техните организации/предприятия при наблюдението (контрола и оценката) на Общинския план за развитие 2014-2020 г.

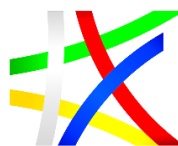

На Фигура 12 е показано състоянието на работните групи за наблюдение в общините. С най-голям дял са сформирани и работещи работни групи – 40%. Почти със същия процент, обаче, са и общините, в които има предвидена работна група, но тя не работи – тук се включват общините, които имат предвидена такава група в Общинския план за развитие, но тя не е сформирана и не работи (23%) и общините, които имат предвидена такава група в Общинския план за развитие, тя е сформирана, но не работи (14%). Има доста общини, в които няма работна група и не е предвидена такава (23%) - това са общините, които са финансирани сами изработването на Общинските си планове за развитие и не са ползвали средства по ОПАК 2007-2013 г. за разработване на Политики за мониторинг на стратегическите си планове.

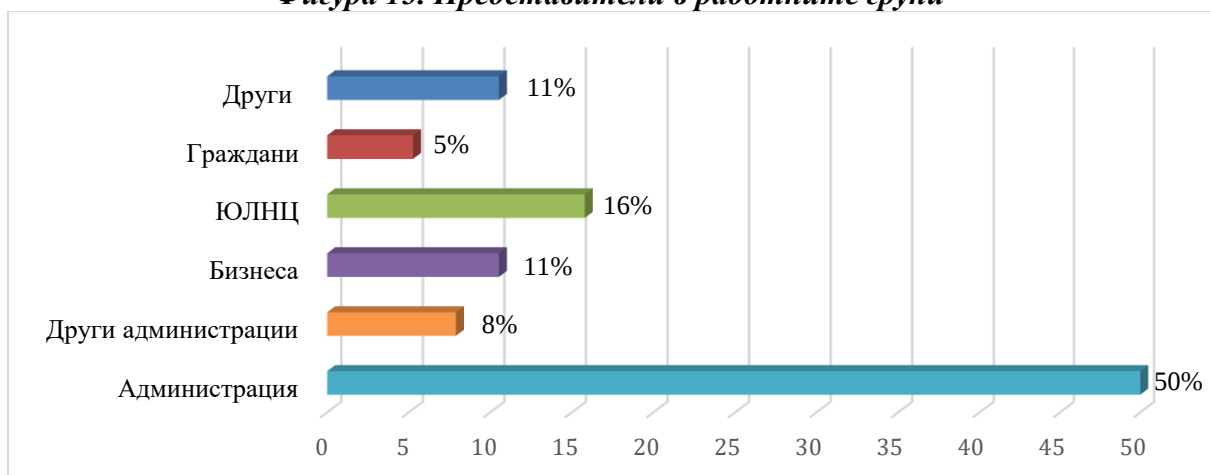
Фигура 12. Състояние на работните групи за наблюдение на Общинския план за развитие

На Фигура 13 са представени участниците, които са включени в работните групи като процентно съотношение. С най-голям дял в работната група са хората от самата администрация – 50%; след тях са ЮЛНЦ, които са 16%; с 11% са представителите на бизнеса; 8% са представителите на други администрации; 5% са независими граждани и 11% - други.

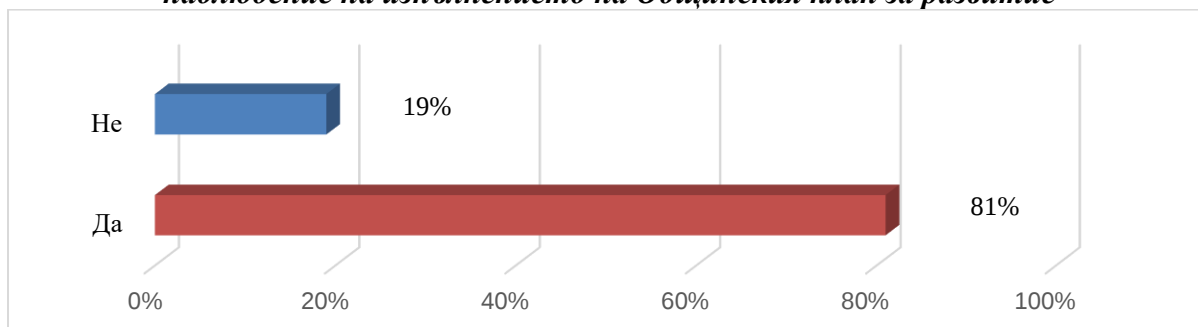
Фигура 13. Представители в работните групи

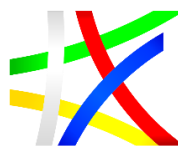

На въпроса „Колко работни срещи е провела работната група?“ са отговаряли само общинските администрации, които имат работеща работна група. Броят на провежданите срещи при тях е между 1 и 6 на година. Активността на работните групи в различни общини е твърде различна. Основната дейност, с която са се занимавали работните групи, е събиране и подаване на информация за изготвяне на годишен доклад и/или междинна оценка, както и преглед на изготвените годишни доклади и междинни оценки от външни изпълнители.

81% от общините публикуват на интернет сайтовете си изготвените Междинни оценки и/или Годишни доклади за наблюдение на изпълнението на Общинския план за развитие за информация и публичност. 19% от тях не го правят – въпросът е, че тук се включват общини, които изобщо не са правили задължителните по Закона за регионалното развитие Междинни оценки и Годишни доклади за наблюдение на изпълнението на Общинския план за развитие, а не общини, които просто не са публикували изготвените документи.

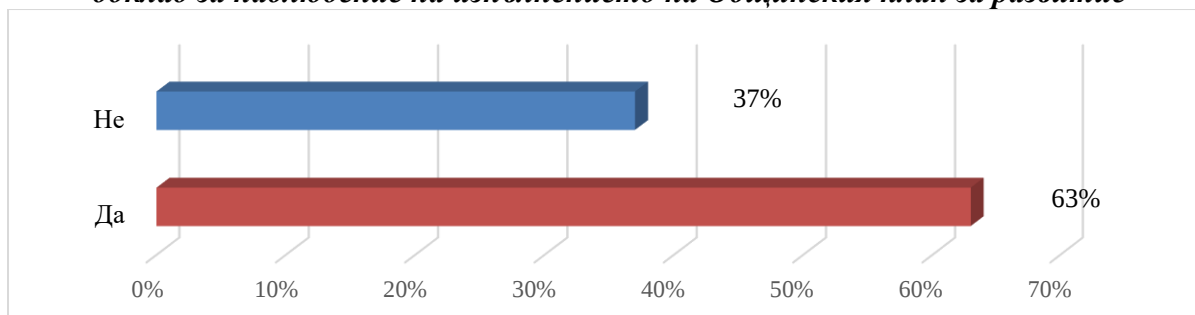
Фигура 14. Публикуване на интернет страницата на администрацията за информация и публичност на Междинната оценка/Годишния доклад за наблюдение на изпълнението на Общинския план за развитие

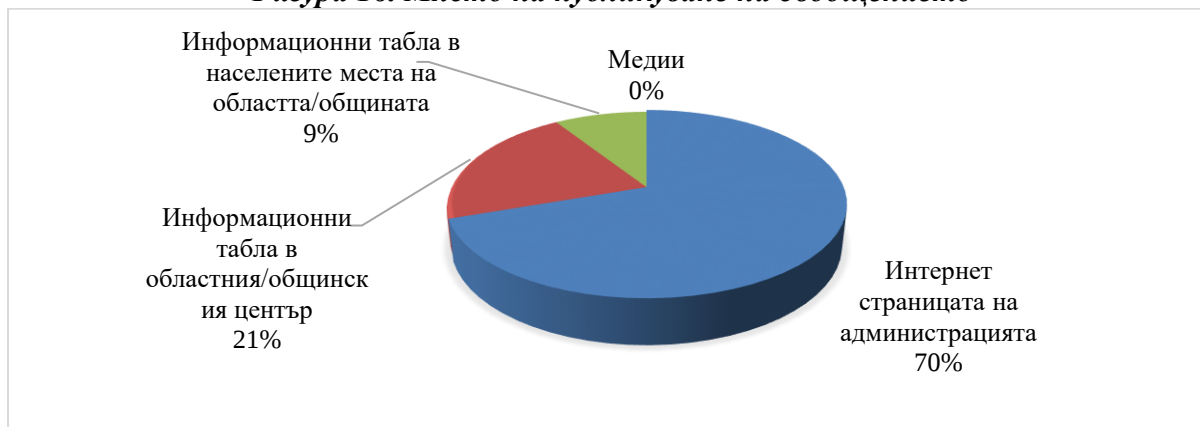
Съобщение за извършена Междинна оценка/Годишен доклад за наблюдение на изпълнението на Общинския план за развитие се публикува от 63% от администрациите, а 37% от общинските администрации не публикуват отделно съобщение, като смятат, че самият факт на публикуването на документа е достатъчен.

Фигура 15. Публикуване на съобщение за извършени Междинна оценка/Годишен доклад за наблюдение на изпълнението на Общинския план за развитие

На Фигура 16 се вижда къде най-често се публикуват съответните съобщения за извършена Междинна оценка/Годишен доклад за наблюдение на изпълнението на Общинския план за развитие. Най-често съобщението е публикувано на интернет страницата на администрацията – 70%. Поставяне на съобщение на информационните табла в общинския център се практикува от 21% от администрациите, а на информационните табла в населените места на общината публикуват едва 9%. Медиите не се използват за разпространение на този тип съобщения.

Фигура 16. Място на публикуване на съобщението

На важния качествен въпрос „**Кои са най-ефективните форми за участие на гражданите при наблюдението на Общинския план за развитие?**“ администрациите

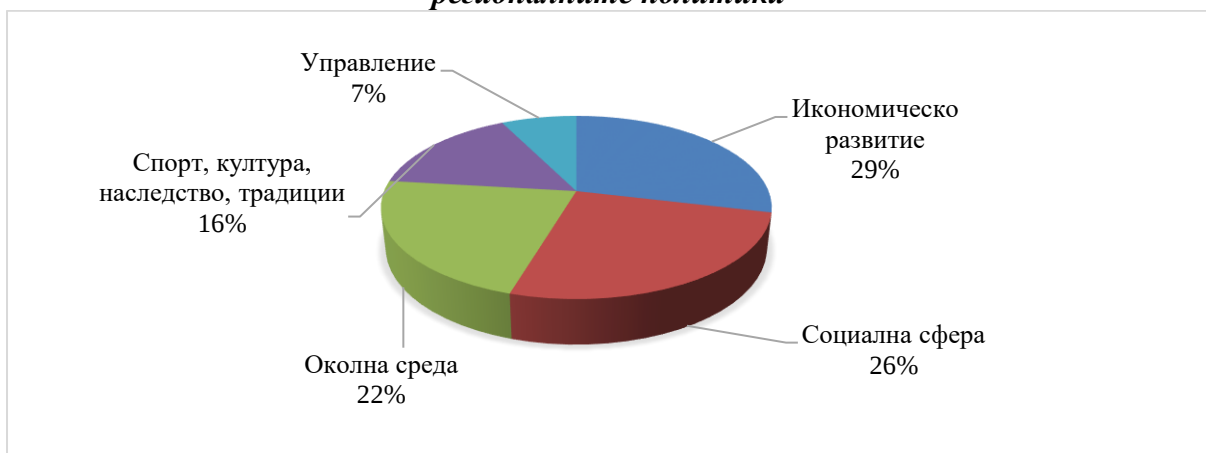

се затрудняват да дадат еднозначен отговор и това е обяснимо, защото не всички граждани са експерти, запознати с документа „Общински план за развитие“, за да могат да наблюдават и оценяват неговото изпълнение. Наблюдението на гражданите над документа се свежда по-скоро до субективното им усещане дали са доволни от предоставяните от общинска администрация публични услуги, и това проличава от отговорите на следващите въпроси (гражданите не се интересуват дали изпълнението на плана върви по цели, приоритети и мерки, но се интересуват от конкретни проекти и дейности на общината, които подобряват качеството им на живот). В този смисъл гражданите не могат да дадат обективна експертна оценка за изпълнението на плана, но чрез субективните си усещания и сигнали, които подават към общината по конкретни засягащи ги казуси, могат да влияят върху изпълнението на плана в една или друга посока. Обективните оценки за изпълнението на Общинските планове за развитие се правят от външни независими експерти, отговарящи на изискванията на Закона за регионално развитие и Правилника за прилагането му (чл. 83, ал. 1). Мнението на гражданите може да се взема предвид от експертите, ако те преценят да допълнят статистическите си наблюдения с анкетно проучване сред гражданите и/или обсъждане на Междинната оценка/Годишния доклад с тях. При възможност това се прави, но по-често няма финансов ресурс за изпълнението му. Минимумът за въвличане на гражданите в оценките е поне документите от оценките да стават тяхно достояние, т.е. да са публично достъпни. Публичната достъпност се осигурява чрез публикуването на документите в интернет страниците на общините.

Със следващата група въпроси представителите на общинските администрации бяха запитани **коя е сферата на обществен живот, към която гражданите проявяват най-голям интерес**. От отговорите става ясно, че гражданите се интересуват най-много от икономическото развитие – 29% (с акцент върху работни места), както и от социалната сфера 26% (предвид застаряващото население). На трето място те поставят околната среда (22%), но с изричен и подчертан интерес към инфраструктура. Спорт, култура, наследство и традиции предизвикват 16% интерес за гражданите. Най-малък интерес гражданите проявяват към сферата на управлението – 7%, като смятат, че тук нищо не зависи от тях.

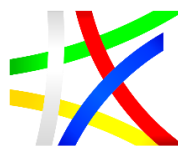

Фигура 17. Сферата на обществен живот, в която гражданите проявяват най-голям интерес и правят най-много предложения във фазата на подготовка на регионалните политики

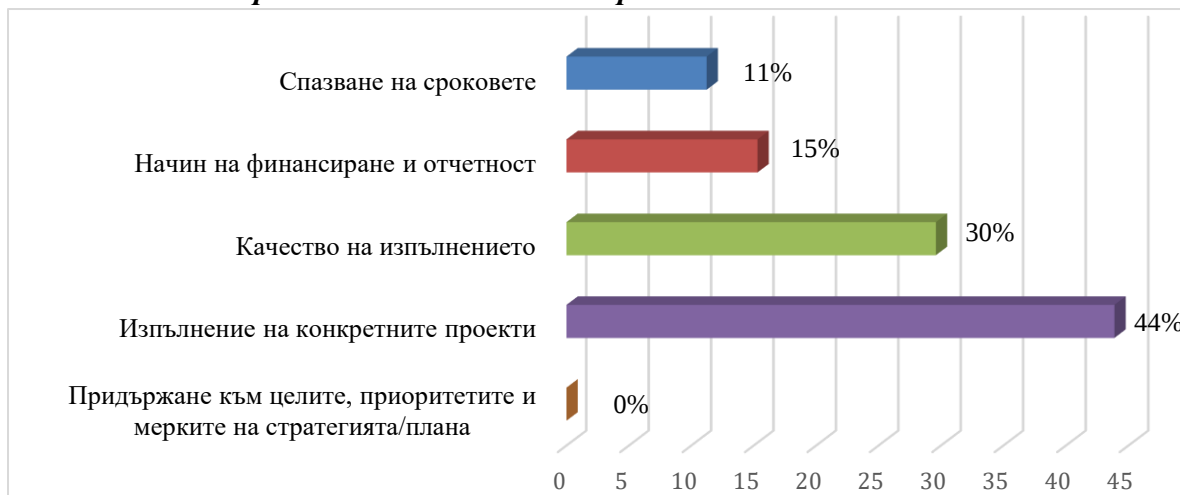

На въпроса „Как администрацията се съобразява с направените предложения и има ли обратна връзка с гражданите, която да обяснява защо едни предложения са приети, а други отклонени?“ отговорите са много разнородни, но обикновено започват с „ДА. Администрацията се съобразява с направените предложения и дава обратна връзка на гражданите, като на писмените предложения отговаря писмено, на устните предложения отговаря устно.“ Обратната връзка се осъществява най-често чрез имейл, лични срещи и по време на дискусии, дори във Фейсбук, а в най-малките общини и населени места и буквално на улицата. В доста от малките, планински и по-труднодостъпни общини кметът няма фиксиран приемен ден, защото приема гражданите по всяко време, когато успеят да дойдат до общинския център. В същите тези общини е огромна ролята на кметския наместник.

По отношение на „аспекти на изпълнението, които вълнуват най-много гражданите във фазата на изпълнение на регионалните политики“ се откроява отговорът, че гражданите се интересуват най-много от изпълнението на конкретни проекти (44%) и качествено им изпълнение (30%) - Фигура 18. Малък интерес проявяват гражданите към начините на финансиране и отчетност (15%) и спазването на срокове (11%). Хората не се интересуват изобщо от придържането към целите, приоритетите и мерките на плановите, което потвърждава тезата, че гражданите не могат да участват обективно в наблюдението на изпълнението на Общинския план за развитие като стратегически документ. С първосигналните си реакции гражданите могат да бъдат само коректив в изпълнението на плановите.

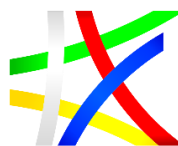

Фигура 18. Аспекти на изпълнението, които вълнуват най-много гражданите във фазата на изпълнение на регионалните политики

На въпроса „Как администрацията се съобразява със сигналите на гражданите и има ли обратна връзка с тях, която да обяснява предприетите или не предприетите мерки?“ администрациите отговарят, че проверяват всички постъпили сигнали, запознават се с конкретните проблеми и отговарят своевременно на лицето, което е подало сигнала, като на писмените сигнали се отговаря писмено, на устните сигнали се отговаря устно. В някои общини не постъпват никакви официални сигнали.

За информация на заинтересованите страни за резултатите от изпълнението на стратегията/плана във Фазата на последващ мониторинг и контрол на регионалните политики са създадени различни предпоставки (Фигура 19). Създаден е и работи механизъм за публична отчетност (34%) – годишните доклади за изпълнението на Общинските планове за развитие се докладват на Общински съвет до 31 март всяка година; заседанията на съвета са открити и публични. В допълнение годишните доклади и междинните оценки се публикуват на интернет страниците на общините. Създадени са различни механизми за информираност на гражданите (интернет сайт на общината, информационни табла в сградата на администрацията и по населени места) – 32%. 29% от общините заявяват, че е създаден механизъм за обратна връзка – гражданите се приканват да участват с мнението си както в структурирани анкетни проучвания, така и свободно да изразяват мнението си по публични регионални политики, но за съжаление те стават все по-пасивни. Задълбочаващата се гражданска пасивност, видима и с просто око, ни е провокирала да зададем отговор на въпроса за **предпоставките за гражданско участие** дали администрацията е создала **стимули за участие**. Изненадващо имаме

отговор и на този въпрос – 1% от администрациите дават стимули за правото (не задължението) на гражданите да участват в процесите на разработване, изпълнение и наблюдение на регионалните политики.

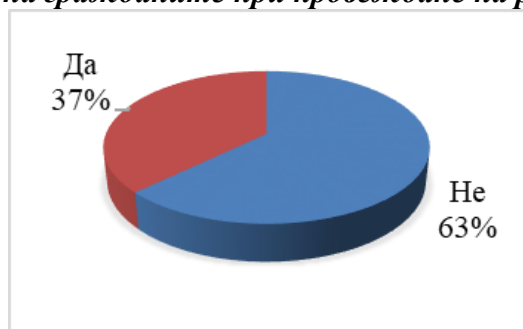
Фигура 19. Съществуващи предпоставки за информация на гражданите и заинтересованите страни за резултатите от изпълнението на плана във фазата на последващ мониторинг и контрол на регионалните политики

На въпроса за „начините за обобщаване на изводите от наблюдението и контрола при реализацията на плана и използването на тези изводи за подобряване на управлението и политиките за развитие на общината“ администрациите отговарят, че изводите от наблюдението и контрола при реализацията на плана се обобщават в отчетите за изпълнение по години и направените изводи се използват за коректив за подобряване на управлението и политиките за развитието на общината.

На Фигура 20 е представена **гражданската активност** при провеждане на регионална политика според мнението на общинските администрации.

Фигура 20. Активност на гражданите при провеждане на регионална политика

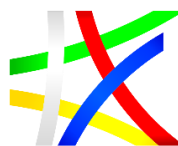

Администрациите отчитат, че гражданите са най-активни в споделяне на мнение в социалните мрежи – 48% (Фигура 21). В 19% от случаите се публикуват критични материали и предложения в местните медии. Организирането на публични изяви, фестивали, празници, протести, митинги по повод провежданата от местната власт регионална политика е по-слабо застъпено – 17%. Хората, които искат да споделят нещо, винаги ще го направят по един или друг начин – чрез споделяне на място в администрацията, а в малките населени места и при случайна среща на улицата с някой служител от администрацията, чрез писма и др. (16%).

Фигура 21. Начин на изразяване на активността на гражданите

Регионалната политика има различни направления, които предизвикват **граждански интерес** в различна степен (Фигура 22). Състоянието на инфраструктурата и жизнената среда е аспектът, който вълнува най-много гражданите - 30%. С 20% е създаването на работни места и намаляване на миграцията и обезлюдяване на селата. Гражданите също проявяват интерес към стимулиране на местната икономика, малкия бизнес и селското стопанство - 16%, както и към опазване на природата, рециклиране на отпадъците, възобновяеми енергийни източници - 14%. По-малко интерес проявяват към опазване на културното наследство и местните традиции - 13%. Почти няма интерес към преодоляване на различията между центъра и периферията - 4%, както и към социалното неравенство и етническото противопоставяне - 2%. Въпросът за етническото противопоставяне дори вече звучи обидно на хората от т.нар. смесени райони, защото те от векове живеят заедно в хармония и само политическото говорене и жълтата преса изтикват този въпрос на преден план.

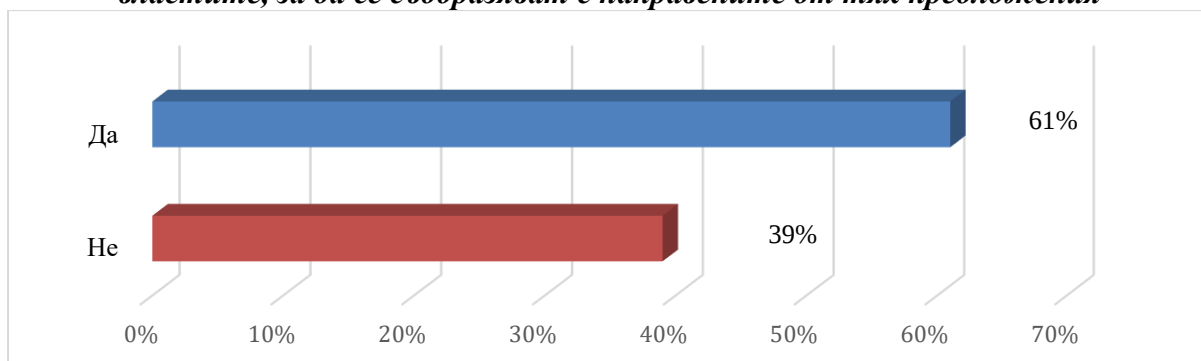

Фигура 22. Аспекти на регионалната политика, които предизвикват най-голям граждански интерес

На Фигура 23 е показано **доколко гражданите се опитват да упражняват контрол над властите, дали се съобразяват с направените от тях предложения**. Повечето граждани се интересуват дали администрациите се съобразяват с направените от тях предложения – 61%, но и процентът на хората, които не се интересуват не е малък – 39%.

Фигура 23. Упражняване на контрол от гражданските организации и хората над властите, за да се съобразяват с направените от тях предложения

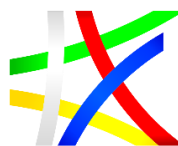
Гражданските организации и хората се опитват да упражняват контрол върху властите чрез запитвания относно въпросите, които ги интересуват (вкл. на улицата в малките населени места), жалби, писма, инициране на срещи, публикации в социалните мрежи, изказвания и предложения при обществени обсъждания.

Проблемът с нарастващата гражданска пасивност, видима и с просто око, прави много важен въпроса за пречките, които се срещат при стимулиране на прякото участие на гражданите: включване, ангажиране, овластяване при провеждането на регионална политика. Като основна причина за намаляващото пряко гражданско участие при провеждането на регионална политика администрациите сами отчитат **загубата на доверие към властите**, както и **разочарованието от страна на гражданите**. Проблемите, които се споделят, са много и заслужават внимание от властимащите - ако имат воля за действителни коригиращи действия. Защото на теория вече няма пречки за пряко гражданско участие в управлението, създадени са формалните механизми, но на практика се загуби вярата и желанието това да се случва. Проблемът заикля подобно на въпроса за „кокошката и яйцето“ – администрацията казва „Гражданите не са активни“, а гражданите казват „И като сме активни, кой ли ни чува!?“

Ето проблемите през погледа на общинска администрация:

- Гражданите са активни в жалбите и сигналите, по-малко в изразяването на мнение и даването на препоръки, и никак в поемането на отговорност;
- Хората обичат да са странични наблюдатели (дори хейтъри), вместо да носят отговорност;
- Ниските доходи и мисълта как ще преживеят „днешния ден“ стесняват хоризонта на хората за стратегическо мислене за „утрешния ден“; стратегическото планиране се превръща в абстрактна тема;
- Застаряващото и болно население смята, че администрацията е длъжна за всичко – тя затова е избрана и получава пари, а ние сме длъжни да получаваме услуги;
- Хората са активни само когато са лично засегнати; общите проблеми не са техни проблеми;
- Общественото мнение като регулатор го няма изобщо – старият регулатор „страх от бога и срам от съседа“ вече не действа;
- Липсата на приемственост нагнетява чувството за несигурност и дори безсмисленост;
- Имаме прекалено много стратегически документи, които механично преписваме и пренасяме от ниво в ниво;
- Децентрализацията остава само на хартия, думи и задължения;
- Пренаситеност с информация и то доста „жълта“;

- Липса на самочувствие;
- Гражданите са разочаровани от големите очаквания и минималистичното и тромаво изпълнение (30 години преход; очакването, че евро средствата ще достигнат до всеки български гражданин и то по честни правила; очакването, че корупцията ще намалее, а пък тя се задълбочава; голямото и смело планиране на Интегрираните планове за градско възстановяване и развитие (ИПГВР) и свитите финансови рамки на техните инвестиционни програми...);
- Непрекъснато се говори за опростяване на процедури и непрекъснато всичко се усложнява – крещящ пример за това са процедурите за кандидатстването по Стратегиите на Местните инициативни групи (МИГ), които се оказват по-непопулярни за бенефициентите от процедурите за кандидатстване за големи проекти пред Държавен фонд земеделие (ДФЗ) – прилагаме две независимо изразени становища в две различни общини:

1/ „Гражданите не вярват вече, че европейските средства и проекти са за тях..

Кандидатстването пред МИГ е по-сложно от кандидатстването пред ДФЗ – дори за „мек“ проект на стойност 10 000 лв. се изисква финансов анализ „разходи-ползи“ (каквото не се изисква в ДФЗ дори за по-големи проекти), становище от РИОСВ за екологична оценка (каквато не е необходима за неинвестиционни предложения)!!! Плюс прилагането на над 50 декларации и други документи! Подаването на проектите по електронен път от една страна е улеснение за големите кандидати, но от друга страна е пречка за малките кандидати (като читалища и микропредприятия), които се затрудняват да дигитализират цялата документация и дори нямат електронен подпис, с който да я подадат! Всичко това усложнява, оскъпява и прави дори невъзможно кандидатстването на „малките“, за които уж е създадена програмата! Без консултантска помощ те не могат да се справят, а програмата не предвижда средства за консултантски услуги. Т.е. ако микрокандидатът плати на консултанта, то няма смисъл изобщо да кандидатства – с тези средства, той ще си изпълни проекта, без „да се моли“ за европейско финансиране и да се „отчита цял живот“ за получената помощ.“

2/ „Гражданите се оплакват от сложните и дълги процедури за участие в проектите. Особено това важи на местно ниво при проектите от МИГ, които изискват представяне на изключително много документи, в т.ч. дори такива, за които обикновената организация няма познания и опит като изготвяне на анализ разходи-ползи. Разходите за изготвянето на тези документи в голямата си част не се покриват от програмата и в тази връзка смисъла от проекта се губи, тъй като има много допълнителни разходи, които

затрудняват дейността. Според гражданите не усещат намаляване на административната тежест, тъй като въпреки съществуването на Публични регистри, все още се изискват документи за вписвания в съда или удостоверения за липса на ликвидация и несъстоятелност. В тази връзка кандидатстването по частните мерки от МИГ е трудно и за Общината е много трудно да мотивира участници, които трябва да ползват консултантска подкрепа за изготвянето на проектите, с което си въвличат допълнително разходи. За малък проект за културен фестивал до 10 000 лв. се налага прилагане на над 50 документа, например. В тези документи се изисква дори и решения от РИОСВ за екологична оценка, които при неинвестиционни дейности като меки мерки са неприложими, но въпреки това се изискват по Програмата. Изваждането на тези документи води до допълнителни разходи за организацията, които в даден случай не са никак малко и могат да варират до 5000 лв. За проект за 10 000 лв. се изисква същата документация, какво за такъв за 1 000 000 лв., което е нелогично. Именно поради това интересът за проектите на по-висока стойност е по-голям.

На въпроса „Как партнирате с местните медии за популяризиране на гражданската инициатива и резултатите от вашата съвместна работа с местните жители?“ общинските администрации отговарят, че медиите се ползват задължително като канал за разпространение на информация, но трудно би могло да се говори за партньорство с тях, защото:

- Медиите са бизнес ориентирани – публикуват информация, която им се подаде и съответно заплати;
- Медиите създават негативна среда за говорене - за тях „добрата новина не е новина“.

2. Изводи

Създадени са добри предпоставки и множество механизми за включване на гражданите в процесите на разработване, изпълнение и наблюдение на регионалните политики. Общинските администрации се опитват да ги прилагат активно и донякъде успешно. За гражданите вече не съществува скрита информация в тази област.

Основната причина, която изтъкват общинските администрации за слабото гражданско участие в управлението е, че хората загубиха доверие и не вярват, че от тях зависи нещо. Гражданите се примиряват, защото мислят, че не могат да повлияят върху процесите на вземане на решения.

Много от гражданите са изключително активни в социалните мрежи с даване на идеи, критики и предложения, но много малко са тези, които наистина проявяват интерес да вземат пряко участие във формулирането и в изпълнението на регионалните политики. Хората не желаят да поемат отговорности, а предпочитат да стоят отстрана и да критикуват това, което се прави.

Доколкото го има желанието за гражданско участие, се забелязва отчетлива разлика в предпочитанията на гражданите от малките и от големите населени места за включването им в процесите на разработване, изпълнение и наблюдение на регионалните политики. Гражданите в малките населени места предпочитат личния контакт за общуване с администрацията - публично представяне или обсъждане на проекта на документа; подаване на мнения, предложения, сигнали устно, лично – в приемния ден на кмета, в центъра за обслужване на граждани, по телефона или дори на улицата. Това се обяснява с факта, че хората се познават и това е предпоставка за по-голямо доверие помежду им. Хората в по-големите градове предпочитат писмената комуникация – на хартия или още по-добре електронно чрез интернет. Това им спестява от една страна време, от друга страна засилва доверието им, че мнението/предложението/сигналът им няма да бъдат загубени/забравени, защото са писмено документирани/регистрирани.

Съществува и разлика в предпочитанията на гражданите от по-малките и от по-големите възрастови групи за включването им в процесите на разработване, изпълнение и наблюдение на регионалните политики. По-младите граждани предпочитат електронната дистанционна комуникация, която им пести време; създава удобство да се запознаеш с проблема и да отговориш в удобно за теб време; дава сигурност, че мнението ти е поне регистрирано... По-възрастните граждани и особено тези, които не ползват информационни и комуникационни технологии, предпочитат живия контакт - публично представяне и обсъждане на документи, писмено отговаряне на анкети на хартия, анкетно проучване с анкетър, фокус групи и работни срещи, на които детайлно могат да се разискват проблемите в търсене на най-добро решение.

3. Дълбочинни интервюта с представители на областните администрации

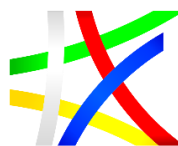
Във всяка една от петте областни администрации (Смолян, Пловдив, Пазарджик, Хасково, Кърджали) беше проведено интервю с техен представител – член на ръководството и/или експерт регионално развитие.

Фигура 24. Интервюирани областни администрации в Южен централен район

Кърджали
Пазарджик
Пловдив
Смолян
Хасково

Гражданите и техните организации/предприятия са били доста по-скромно ангажирани при подготовката на Областната стратегия за развитие в сравнение с участието им в подготовката на Общинските планове за развитие. Самите длъжностни лица в областните администрации обясняват това с факта, че Законът за регионалното развитие и Правилникът за приложение на ЗРР са лаконични по отношение на изискването за гражданско участие в процеса на изготвяне на документа:

- *Областният управител осигурява информация и публичност на изпълнението на областната стратегия за развитие и на съответния регионален план за развитие (чл. 21 от ЗРР);*
- *Председателят на областния съвет за развитие кани на заседанията на съвета да присъстват с право на съвещателен глас физически лица и представители на юридически лица и на граждански организации, които имат отношение към развитието на областта (чл. 22, ал. 4 от ЗРР);*
- *По покана на председателя на областния съвет за развитие на заседанията на съвета могат да присъстват и да участват в обсъжданията с право на съвещателен глас представители на министерства и други ведомства и на териториалните им структури, на регионалния съвет за развитие или на неговия секретариат, на други областни съвети за развитие от района на ниво 2, както и на физически лица и представители на юридически лица, имащи отношение към развитието на областта (чл. 64 от ППЗРР);*
- *Стратегиите и плановете за регионално и местно развитие се публикуват в [портала за обществени консултации](#) на Министерския съвет преди приемането им от компетентния орган (чл. 5, ал. 5 от ППЗРР);*
- *Областната стратегия за развитие и решението на областния съвет за развитие за нейното приемане се публикуват на страницата на областната администрация*

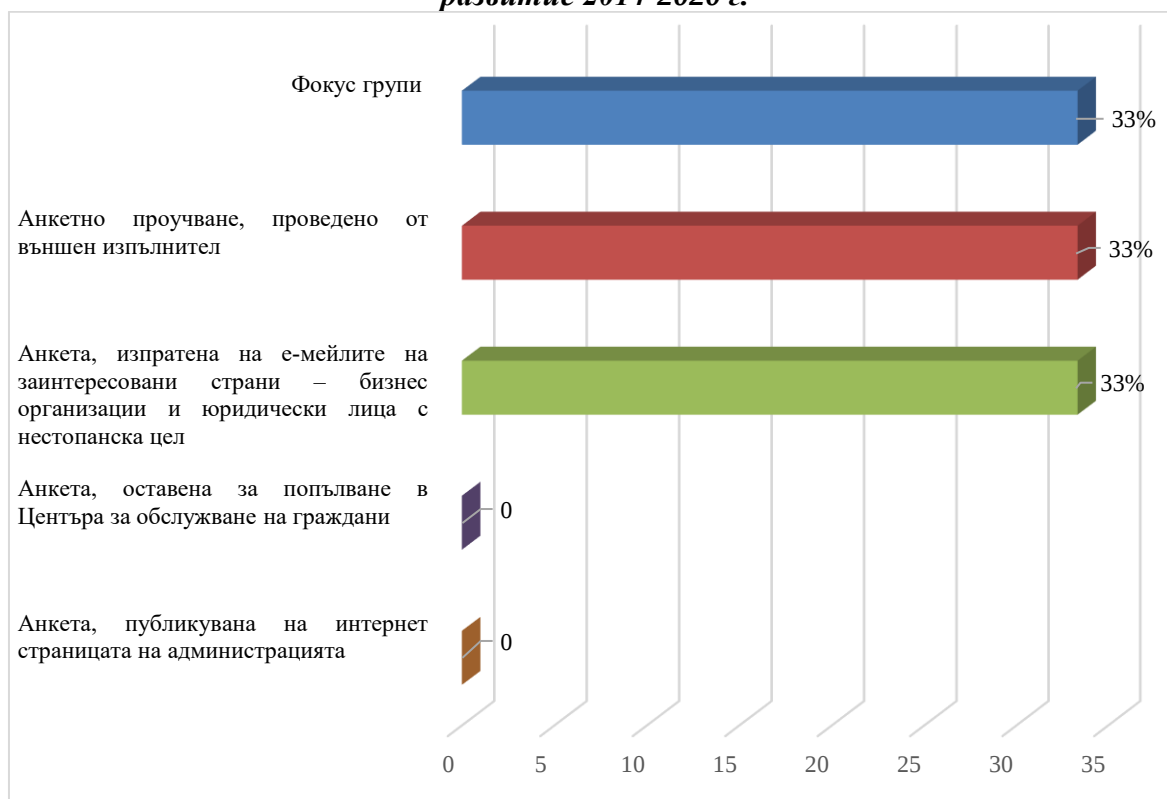

в интернет и на [портала за обществени консултации](#) на Министерския съвет (чл. 28, ал. 2 от ППЗРР);

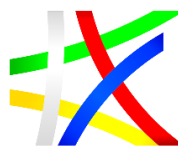
- Докладите по ал. 1 (междинен и окончателен доклад) се публикуват на страницата на областната администрация в интернет и на [портала за обществени консултации](#) на Министерския съвет (чл. 29, ал. 4 от ППЗРР).

Въпреки че няма императивно изискване за включване на гражданите в процеса на изготвяне на Областните стратегии за развитие (законът поставя изискване за информиране), гражданите са били ангажирани от изпълнителите по договорите в три основни **форми за участие** – фокус групи, анкетно проучване, проведено от външен изпълнител и анкета, изпратена на имейл до заинтересованите страни.

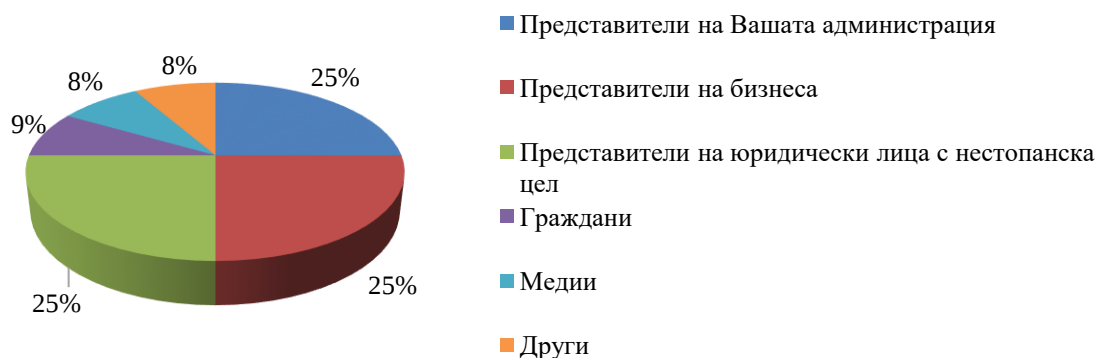
Фигура 25. Форми на участие, в които са ангажирани гражданите и техните организации/предприятия при подготовката на Областната стратегия за развитие 2014-2020 г.

В областните администрации по време на публичните представяния/обсъждания на проект на документ най-много **участие** са взели представителите на съответната администрация (25%), представители на бизнеса (25%) и представители на юридически лица с нестопанска цел (25%). Най-малко участие има от страна гражданите (9%), медиите (8%) и други (8% - представители на работодателски и синдикални организации).

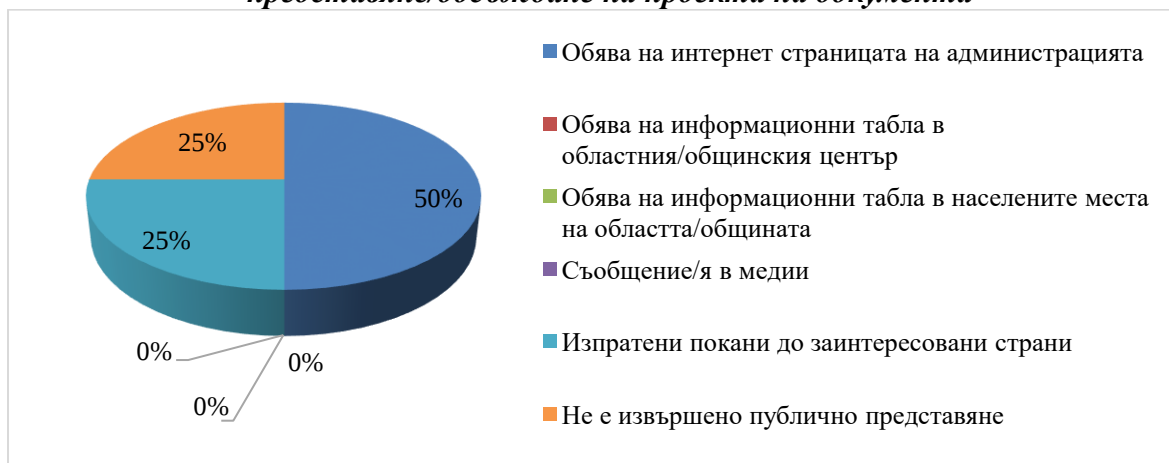

Фигура 26. Представители, с които е проведено публично представяне/обсъждане на проекта на документа

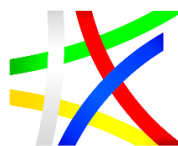

На Фигура 27 са показани начините на **информирание на заинтересованите страни** за предстоящо публично представяне/обсъждане на документа. Най-използваният начин е чрез съобщение на интернет страницата на администрацията – 50%, а също се изпращат покани до заинтересованите страни (25%). В 25% от случаите не е извършвано публично представяне на документа и съответно не се е налагало информирание за това.

Фигура 27. Начин на информирание на заинтересованите страни за публичното представяне/обсъждане на проекта на документа

Най-много покани се пращат до представители на администрацията (28%), на бизнеса (27%) и на юридически лица с нестопанска цел (27%). С покани най-малко се канят граждани (9%) и медии (9%) – те се информират/канят чрез средствата за масова информация.

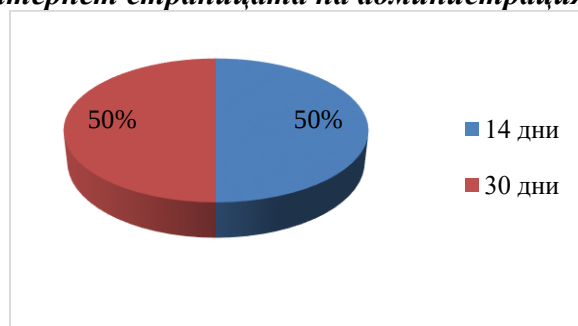

Фигура 28. Заинтересовани страни, до които са изпратени покани

Проектът на Областната стратегия за развитие се публикува на интернет страницата на администрацията за **публично представяне за 14 или 30 дни** (Фигура 29). Всяка администрация сама преценява за какъв период да бъде публикуван документа.

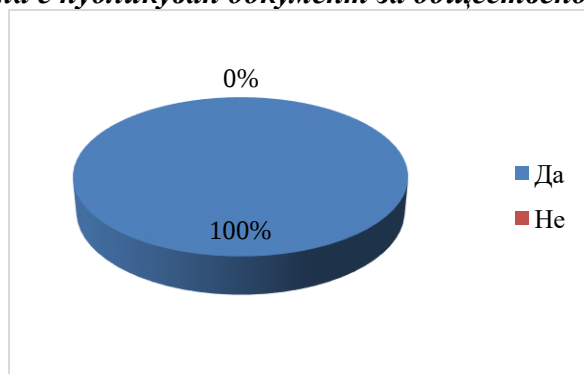
Фигура 29. Брой календарни дни, за които е публикуван проекта на документа на интернет страницата на администрацията

В петте областни администрации гражданите са били **информирани, че на интернет страницата е публикуван документ за обществено обсъждане** (Фигура 30). Едновременно с публикуването на документа, на гражданите е била дадена възможността да се запознаят с него и да го коментират. Това всъщност е много добра форма за ангажиране на гражданите в процеса на разработване на документи, стига информацията да достига до тях сигурно и да им бъде предоставено време за реакция. В повечето случаи не са получени никакви отзиви за публикувания проект на документ, което поставя въпроси – дали информацията е достигнала до гражданите, дали е имало време за реакция, дали изобщо гражданите са пожелали да изразят мнение.

Фигура 30. Уведомяване на заинтересованите страни, че на интернет страницата е публикуван документ за обществено обсъждане

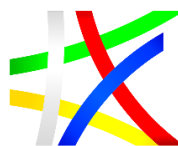
В 67% от случаите заинтересованите страни се уведомяват чрез съобщение на самата интернет страницата, а в 33% чрез имейл. Другите начини за уведомяване не се използват (Фигура 31).

Фигура 31. Начин на уведомяване на заинтересованите страни, че на интернет страницата е публикуван документ за обществено обсъждане

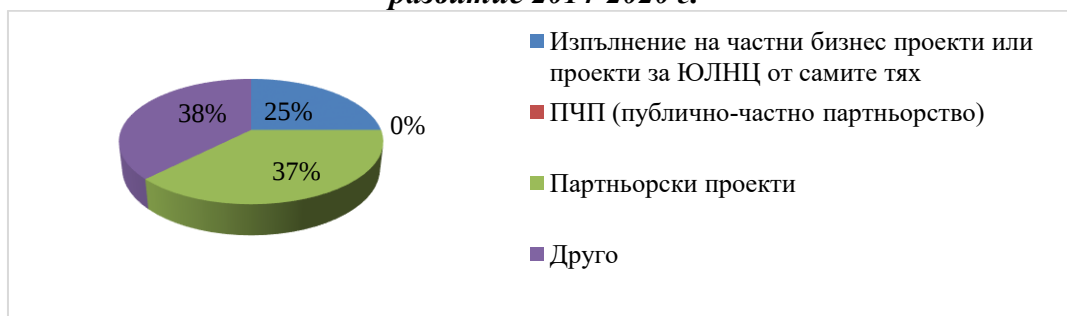

За най-ефективни и ползотворни **форми на участие на гражданите при разработването** на Областната стратегия за развитие представителите на областните администрации отчитат анкетните карти, фокус групите, работните срещи, срещите с дискусии. При областните администрации, както и при общинските, за най-ефективни се приемат формите на участие на гражданите, при които има директен контакт с тях.

На Фигура 32 са показани различните **форми на участие на гражданите и техните организации/предприятия в изпълнението на областната стратегия за развитие 2014-2020 година.**

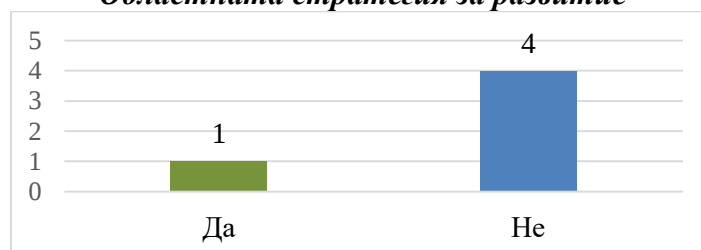
Фигура 32. Форми на участие на гражданите и техните организации/предприятия при изпълнението на областната стратегия за развитие 2014-2020 г.

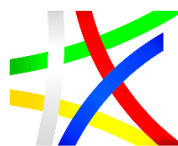

Всъщност гражданите нямат много възможности за участие в изпълнението на областната стратегия за развитие. Те участват чрез изпълнението на свои проекти, които се отчитат към икономическото развитие на областта или като партньор на администрацията. За съжаление непроработилият и непросъществувал дълго Закон за публично-частното партньорство не създаде предпоставки за ангажиране на бизнес потенциал в реализирането на публични проекти. Дори напротив, „ПЧП се превърна в мръсна дума в съзнанието на българските граждани“, казват от самите администрации.

По отношение на ангажирането на гражданите и техните организации/предприятия при наблюдението (контрола и оценката) на Областната стратегия за развитие 2014-2020 година нещата не стоят и няма как да стоят добре, при положение че 4 от 5-те областни администрации изобщо не са извършвали наблюдение на изпълнението на стратегиите си. Като причина за това те изтъкват липсата на финансов ресурс. Като второстепенен разпоредител на бюджетни средства те нямат отреден бюджет за подобни дейности и без целево финансиране от Министерски съвет не могат да възложат на външен изпълнител извършването на задължителната по Закона за регионалното развитие междинна оценка на експерти, отговарящи на изискванията на Правилника за прилагане на ЗРР.

Фигура 33. Извършена Междинна оценка за наблюдение на изпълнението на Областната стратегия за развитие

По отношение **сферите на интерес**, според областните администрации, хората най-много се интересуват от социалната сфера – 37% и от икономическото развитие на областта – 25%. Малък интерес проявяват към управлението (13%), околната среда (12%) и спорта културата, наследството и традициите (13%).

Фигура 34. Сферата на обществен живот, в която гражданите проявяват най-голям интерес и правят най-много предложения във фазата на подготовка на регионалните политики

Администрацията се опитва да получи **обратна връзка** от гражданите и винаги се съобразява със смислените и конструктивни предложения, които се дават от тях. На етапа на разработване на стратегическите документи важните предложения се включват в тях, но често липсват ресурси за изпълнението им. Относно наблюдението, вече отбелязахме, че категорично липсва финансов ресурс. Иначе администрацията има **предпоставки за включване на гражданите в оценката** (Фигура 35) - механизъм за информираност 34%, механизъм за обратна връзка – 33% и публична отчетност - 22%.

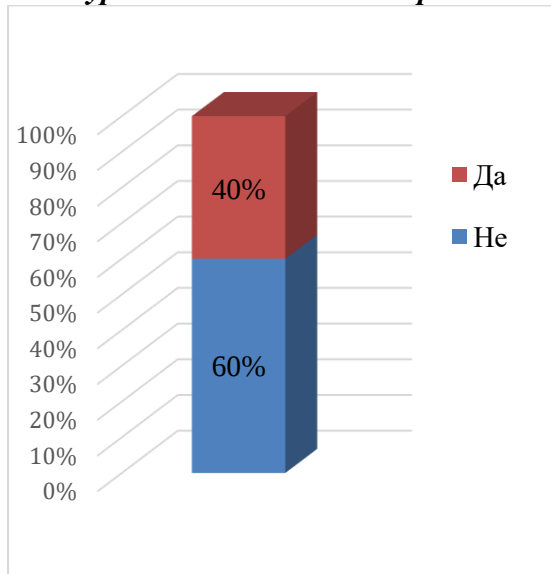
Фигура 35. Предпоставки за информация на гражданите за резултатите от изпълнението на стратегията във Фазата на последващ мониторинг и контрол

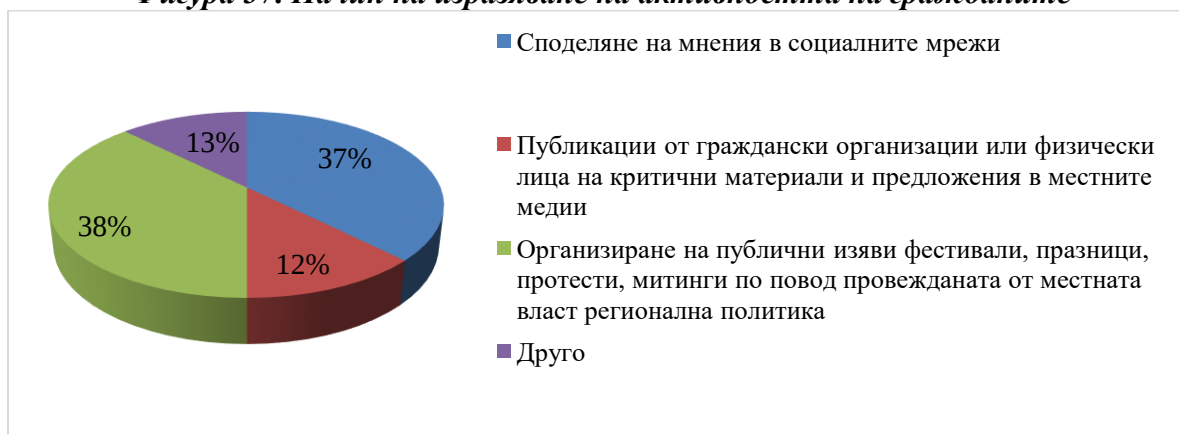
Според областните администрации 40% от гражданите са активни при провеждане на регионална политика, а 60% от хората не проявяват интерес (фигура 36).

Фигура 36. Активност на гражданите при провеждане на регионална политика

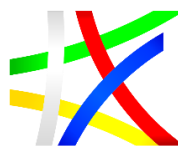

Активността на гражданите при провеждането на регионална политика най-често се изразява в участие в публични изяви, фестивали, празници, протести, митинги (38%) и с почти същия процент (37%) в споделяне на мнения в социалните мрежи (Фигура 37).

Фигура 37. Начин на изразяване на активността на гражданите

Регионалната политика има различни аспекти, към които гражданите проявяват различен интерес (Фигура 38). Гражданите от петте области се интересуват най-много от състоянието на инфраструктурите и жизнената среда – 24%. Друг аспект на регионалната политика, от който се интересуват, е създаването на работни места и намаляването на миграцията и обезлюдяването на селата – 18%. По-малко се вълнуват

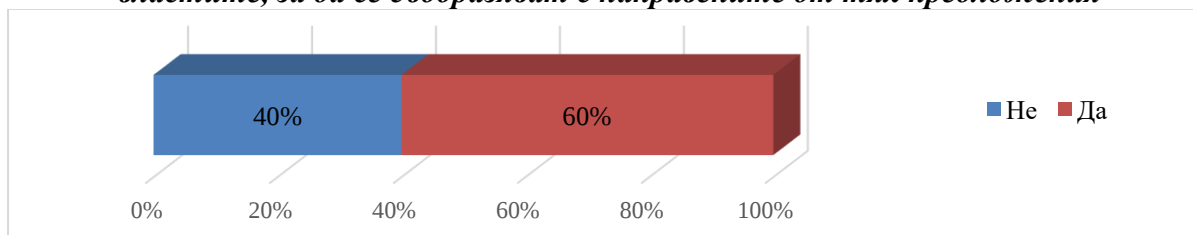
от стимулирането на местната икономика, малкия бизнес и селско стопанство (12%), опазването на културното наследство и местни традиции (12%), социалното неравенство и етническо противопоставяне (12%), опазването на природата, рециклиране на отпадъци, възобновяеми енергийни източници (12%) и преодоляване на различията между център и периферия (12%).

Фигура 38. Аспекти на изпълнението, които вълнуват най-много гражданите във Фазата на изпълнение на регионалните политики

Според областните администрации гражданите се опитват да упражняват контрол над властите, за да се съобразяват с направените от тях предложения, в 60% от случаите, докато в 40% от случаите хората не се интересуват какво се случва с подадените от тях сигнали, мнения, предложения (Фигура 39).

Фигура 39. Упражняване на контрол от гражданските организации и хората над властите, за да се съобразяват с направените от тях предложения

По отношение на пречките, които се срещат при стимулиране на прякото участие на гражданите: включване, ангажиране, овластяване при провеждането на регионална политика, областните администрации 1/ нямат ангажимент за ангажиране на гражданите в процесите на разработване, изпълнение и мониторинг на регионалната политика (имат ангажимент за информиране) и 2/ нямат ресурс за по-широко ангажиране на гражданите в тези процеси:

- Гражданите нямат отредена обществена роля на практика, въпреки че чл. 41 ал. 1 и 2 от Конституцията им дават правото да бъдат информирани. На гражданите трябва да се обяснява това право:

Чл. 41. от Конституцията:

- (1) Всеки има право да търси, получава и разпространява информация. Осъществяването на това право не може да бъде насочено срещу правата и доброто име на другите граждани, както и срещу националната сигурност, обществения ред, народното здраве и морала.*
 - (2) Гражданите имат право на информация от държавен орган или учреждение по въпроси, които представляват за тях законен интерес, ако информацията не е държавна или друга защитена от закона тайна или не засяга чужди права.*
- Застъпничеството не е добре отредено, защото представителството на гражданите в Общински съвет, Народно събрание е сбъркано; Има разписани механизми в нормативната уредба, но те не работят;
 - Липсата на насочен регионален ресурс и възможности за изпълнение на Областната стратегия за развитие я правят един „мъртво роден стратегически документ“ – документ, който механично преписва насоките от по-горните йерархични нива (Национална стратегия, Регионален план) и обобщава резултатите от по-долните нива (Общински планове за развитие);
 - Подходът да се питат гражданите какво искат, без да има финансов ресурс за изпълнение на техните желания, води до загубата на доверие у властите и на желанието да се участва в „правенето на регионални политики“; по-добре да има по-малко писане и повече действия, за да виждат гражданите смисъл в даването на предложения.

4. Изводи

Областната администрация стои малко „по-далече“ от гражданите в сравнение с общинската администрация и това я прави малко по-трудно достъпна за пряко гражданско участие.

Стратегическият документ Областна стратегия за развитие не е толкова „близък“ на гражданите, както Общинският план за развитие, в който те много по-лесно се разпознават и намират своето място.

Областната стратегия за развитие се възприема едва ли не като стратегически документ само за експерти, в който те следва да сведат на по-ниско йерархично ниво стратегическите насоки на Националната стратегия за регионално развитие и Регионалния план за развитие и да обобщят Програмите за реализация на Общинските планове за развитие от по-ниското йерархично ниво на областта.

Законът за регионалното развитие и Правилникът за прилагане на Закона за регионалното развитие не поставят императивно изискване за включване на гражданите в процеса на изготвяне на Областните стратегии за развитие. Те поставят само изискване за информиране на гражданите.

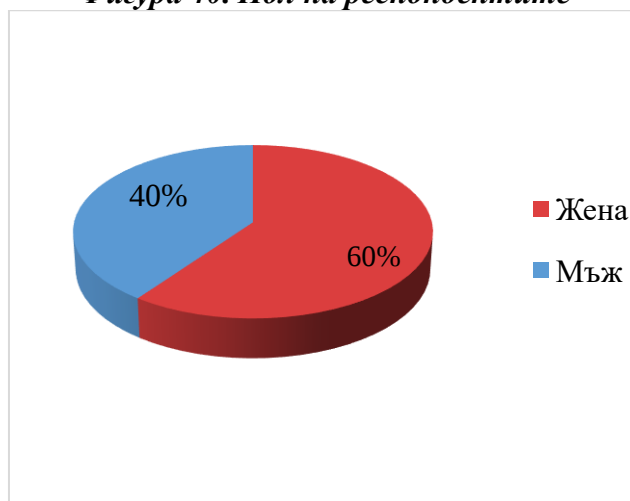

III. РЕЗУЛТАТИ ОТ ПРОВЕДЕНО АНКЕТНО ПРОУЧВАНЕ СЪС ЗАИНТЕРЕСОВАНИ СТРАНИ – ГРАЖДАНИ, НЕПРАВИТЕЛСТВЕНИ ОРГАНИЗАЦИИ И БИЗНЕС

Проучването е направено в периода април-май 2019 г. и обхваща 503 граждани на територията на Южен централен район (НПО, бизнес, независими граждани).

В анкетното проучване са взели участие 60% жени и 40% мъже (Фигура 40).

Фигура 40. Пол на респондентите

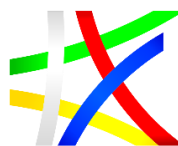

Основната група от респондентите са работещи на трудов или граждански договор, или по служебно правоотношение – 71%. Безработните, но търсещи работа, които са взели участие са 19%, а неактивните безработни (учащи, пенсионери или хора, които не търсят работа) са 10% (Фигура 41).

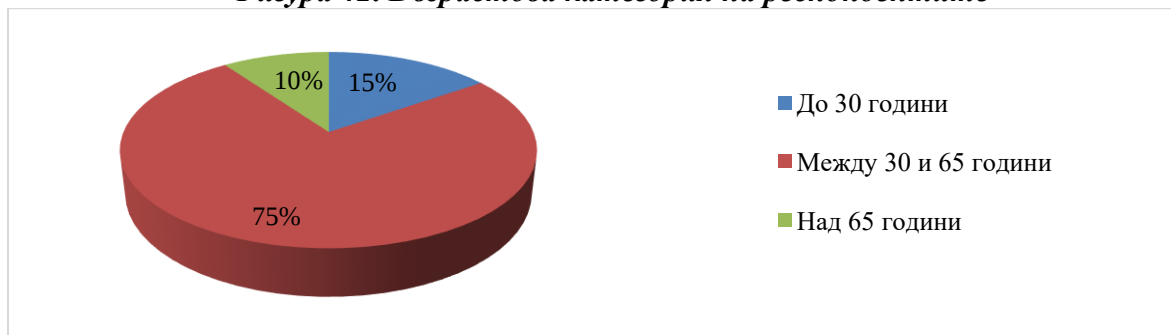
Фигура 41. Положение на пазара на труда на респондентите

Най-много респонденти са на възраст между 30 и 65 години, които са и в активна трудова възраст. Младите до 30 години, които са взели участие в проучването, са 15%; възрастните над 65 годишна възраст са 10% (Фигура 42).

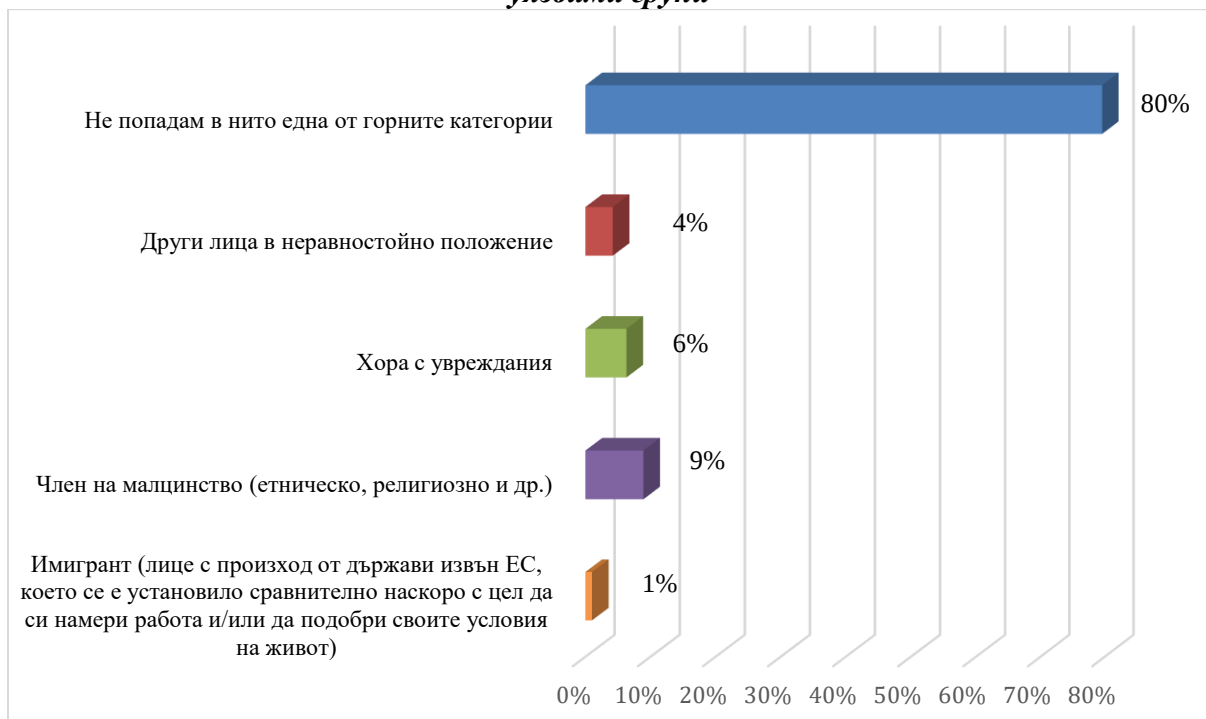

Фигура 42. Възрастова категория на респондентите

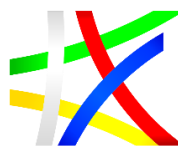

Най-голям дял от респондентите (80%) са хора, които не попадат в никакви уязвими групи. На Фигура 43 се вижда, че представителите на уязвимите групи са 20%. Членове на малцинства са 9%, хора с увреждания - 6%, други лица в неравностойно положение - 4% и имигранти - 1%.

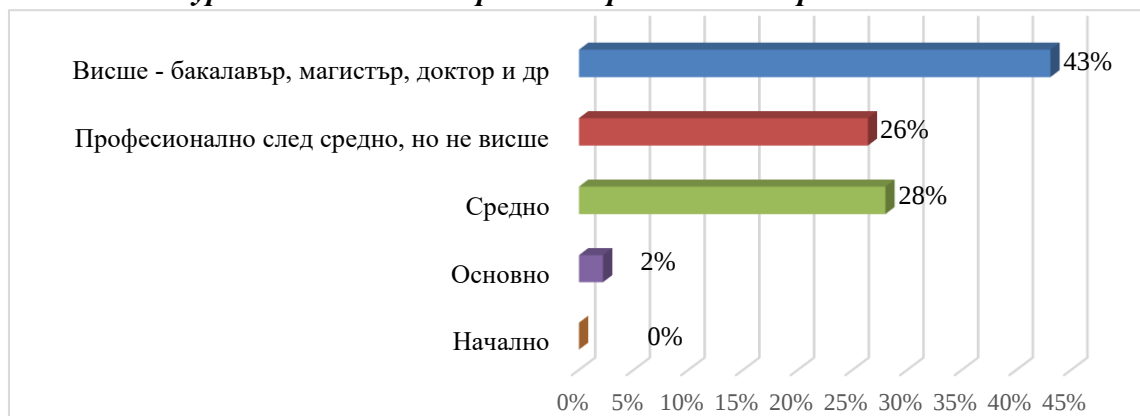
Фигура 43. Съотношение между представителите на определени категории уязвими групи

На Фигура 44 се вижда, че по-голямата част от респондентите притежават висше образование – 43%. Със средно образование са 28% и с почти същия дял са гражданите с професионално образование след средно, но не висше – 26%. Делът на респондентите с основно образование е само 2%, а само с начално образование няма анкетираните.

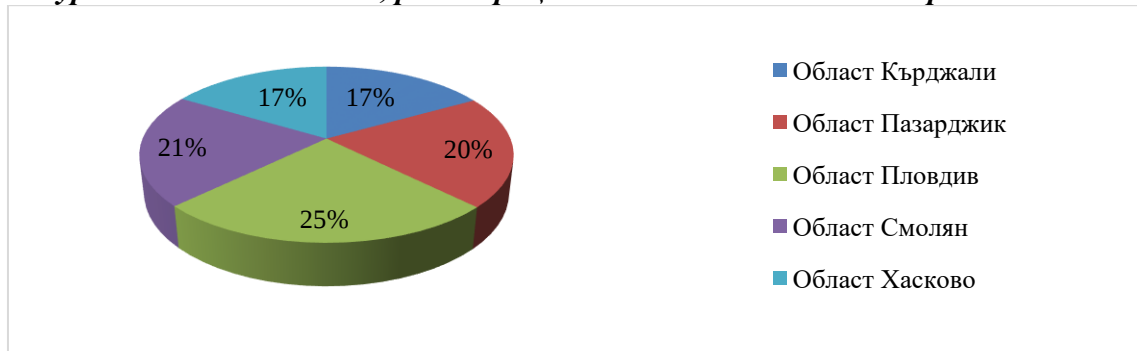

Фигура 44. Ниво на завършено образование на респондентите

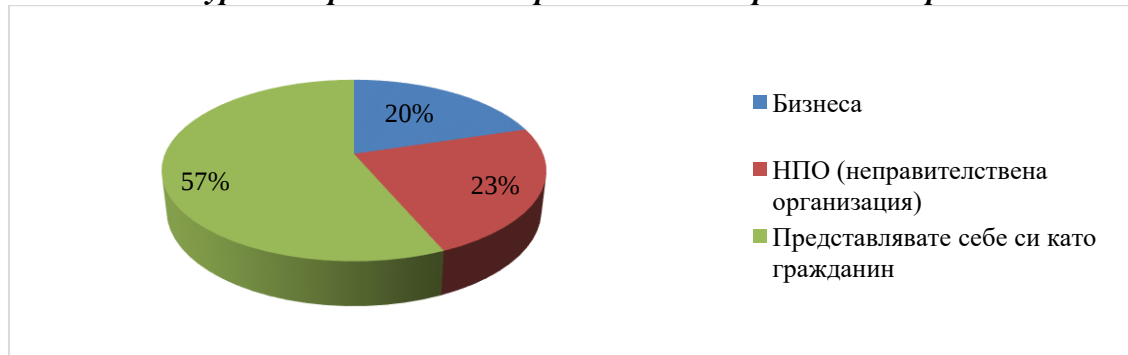
Разпределението на респондентите спрямо областта, в която живеят, е относително равномерно (Фигура 45). Най-голям е дялът на анкетираните граждани от област Пловдив – 25%, което е нормално, защото тя е най-голямата от петте области.

Фигура 45. Местоживее, регистрация на бизнеса или НПО на респондентите

57% от анкетираните граждани са отговорили, че представляват себе си. С 23% са представителите на неправителствени организации и 20% са представителите на бизнеса.

Фигура 46. Брой на анкетираните заинтересовани страни

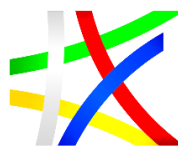

За проучването е важно да се изясни, дали гражданите имат познания относно основните стратегически документи за провеждане на регионална политика на национално, регионално и местно ниво (Фигура 47). Донякъде са запознати 30% от респондентите. Доста голяма част са хората, които не са запознати, но и не се интересуват – 25%, а 23% не са запознати, но се интересуват. Малък е процентът на хората, които имат познания относно стратегическите документи. С 15% са хората, които познават документите, но не участват в процеса на разработване, изпълнение, наблюдение, контрол и оценка и едва 7% са запознати и са ангажирани в процеса на работа.

Фигура 47. Познания на гражданите относно основните стратегически документи за провеждане на регионална политика на национално, регионално и местно ниво

Почти половината от анкетираните заинтересовани страни (48%) не са вземали участие в подготовката на Областната стратегия/Общинския план за развитие 2014-2020 година. В публично представяне или обсъждане на проекта на документа са участвали 13% от респондентите. Много малка част от гражданите са участвали в анкета, която е публикувана на интернет страницата на администрацията (9%), както и в анкета, която е била оставена за попълване в Центъра за обслужване на граждани (9%), 8% са взели участие чрез попълване на анкета, изпратена по имейлите на заинтересованите страни. Съвсем малък е процентът на хората, които са участвали във фокус групи (5%), експертни съвети (4%) и анкетно проучване, проведено от анкетър (4%).

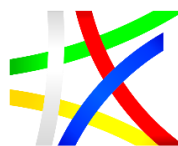
Фигура 48. Форми на участие на гражданите в подготовката на Областната стратегия или Общинския план за развитие 2014-2020 г.

В подготовката на Областната стратегия/Общинския план за развитие за следващия програмен период 2021-2027 г. 81% от анкетираните изявяват желание да участват под някаква форма (Фигура 49), а 19% от тях не желаят да вземат никакво участие. В публично представяне или обсъждане на проекта на документа искат да участват 23% от заинтересованите страни. В анкетно проучване, което да бъде публикувано в интернет страницата на администрацията, биха се включили 13%, а в експертни съвети искат да участват 12%. Гражданите не проявяват голям интерес към другите форми, които им позволяват да се включат в процеса на стратегическо планиране.

Фигура 49. Форми на участие, в които гражданите проявяват интерес да бъдат ангажирани при подготовката на Областната стратегия или Общинския план за развитие за следващия програмен период 2021-2027 г.

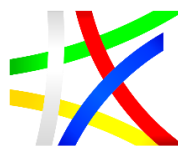

Много голяма част от гражданите (40%) изобщо не са били информирани, че е имало публично представяне или обсъждане на Областната стратегия/Общинския план за развитие 2014-2020 г. Чрез съобщение в медиите са информиран 18% от заинтересованите страни, а от обява в интернет на страницата на администрацията – 16%. За публичното представяне/обсъждане от обява на информационните табла в областния център са разбрали 8%, 7% са получили покана, а други 7 % са видели публикуван проекта на документа на интернет страницата на администрацията с възможност за обратна връзка. Само 3% са се информирали от обява на информационните табла в населеното място.

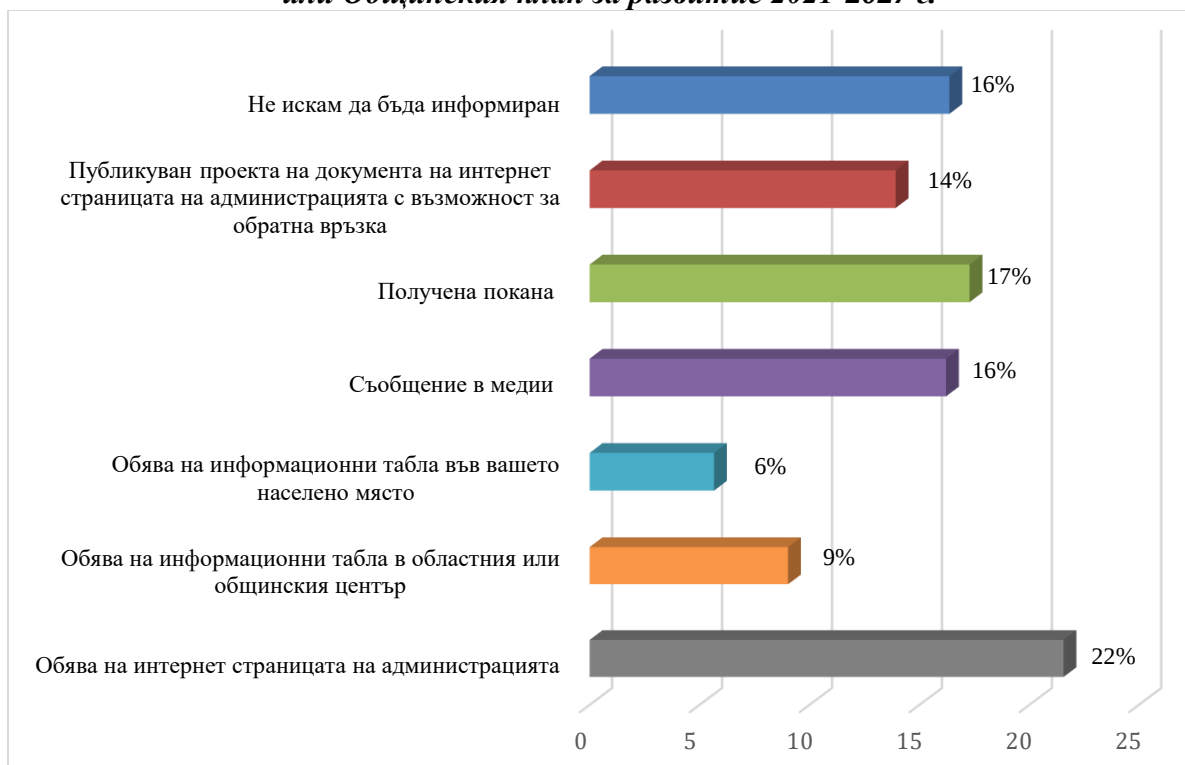
Фигура 50. Начин на информиране на гражданите за публичното представяне или обсъждане на проекта на Областната стратегия или Общинския план за развитие 2014-2020 г.

По отношение на информирането за представяне/обсъждане на проекта на Областната стратегия/Общинския план за развитие 2021-2027 г. само 16% не желаят да бъдат информирани. Чрез обява на интернет страницата на администрацията искат да бъдат уведомени за предстоящо обсъждане 22% от гражданите, а 17% предпочитат да получат покана. Чрез съобщение в медиите е удобен вариант за 16%, но 14% предпочитат да бъде публикуван проект на документа на интернет страницата на администрацията с възможност за обратна връзка. Най-малък интерес има към обяви на информационните табла в съответната администрация (9%) и на информационни табла в населеното място (6%). Анкетиранияте са посочили по повече от един отговор.

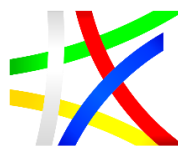
Фигура 51. Начини, по които гражданите желаят да бъдат информирани за публичното представяне или обсъждане на проекта на Областната стратегия или Общинския план за развитие 2021-2027 г.

Участие в изпълнението на Областната стратегия/ Общинския план за развитие 2014-2020 г. са взели само 25% от анкетираните граждани. Чрез партньорски проекти със съответната администрация са били ангажирани 15% от заинтересованите страни. В изпълнение на частни бизнес проект или проекти за ЮЛНЦ са участвали 7%, а само 3% са участвали чрез публично-частно партньорство. Гражданите, които не са взели никакво участие са 75% от анкетираните.

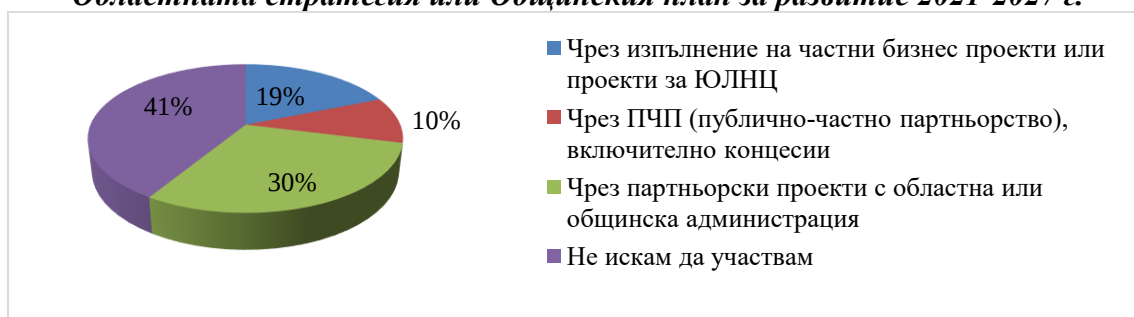
Фигура 52. Начин на участие в изпълнението на Областната стратегия или Общинския план за развитие 2014-2020 г. от страна на гражданите

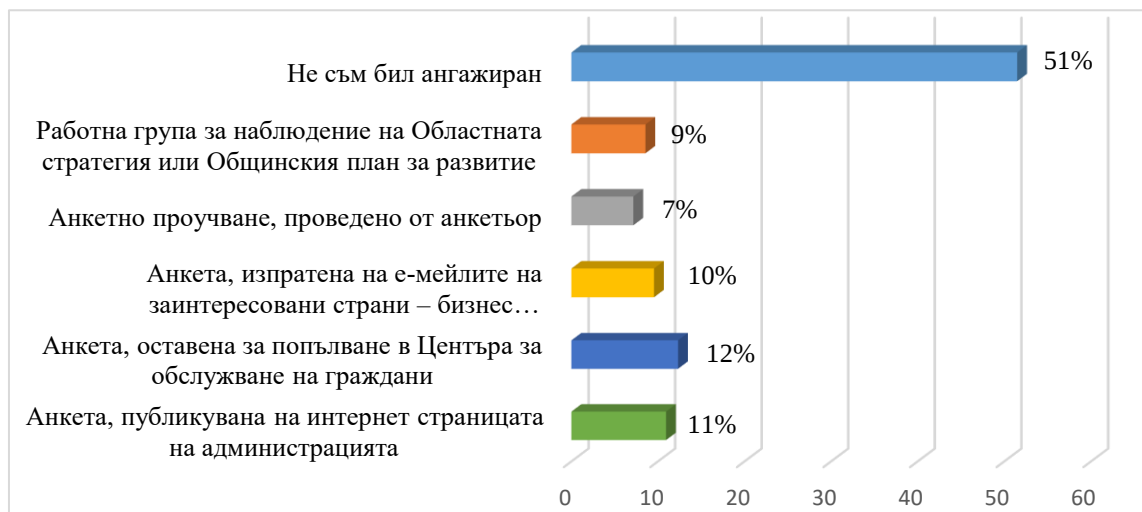
В изпълнението на Областната стратегия/Общинския план за развитие 2021-2027 г. 41% от гражданите не желаят да участват по никакъв начин. Чрез партньорски проекти с областни или общински администрации искат да участват 30% от респондентите. Да се включат в изпълнение на частни бизнес проекти или проекти за ЮЛНЦ желаят 19%, а 10% проявяват интерес към публично-частните партньорства.

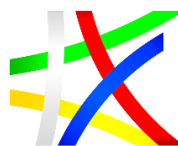
Фигура 53. Начини, по които гражданите желаят да участват в изпълнението на Областната стратегия или Общинския план за развитие 2021-2027 г.

В процеса на наблюдение на Областната стратегия/Общинския план за развитие 2014-2020 г. 51% от респондентите не са били ангажирани. В анкета, която е била оставена за попълване в Центъра за обслужване на граждани са участвали 12%, 11% са попълвали анкета, която е била публикувана на интернет страницата на администрацията, 10% са получили анкета по имейл, 9% са били включени в работна група за наблюдение на Областната стратегия/Общинския план за развитие и 7% са участвали в анкета, която е била проведена от анкетър.

Фигура 54. Форми на участие, в които са били ангажирани гражданите при наблюдението на Областната стратегия или Общинския план за развитие 2014-2020 г.

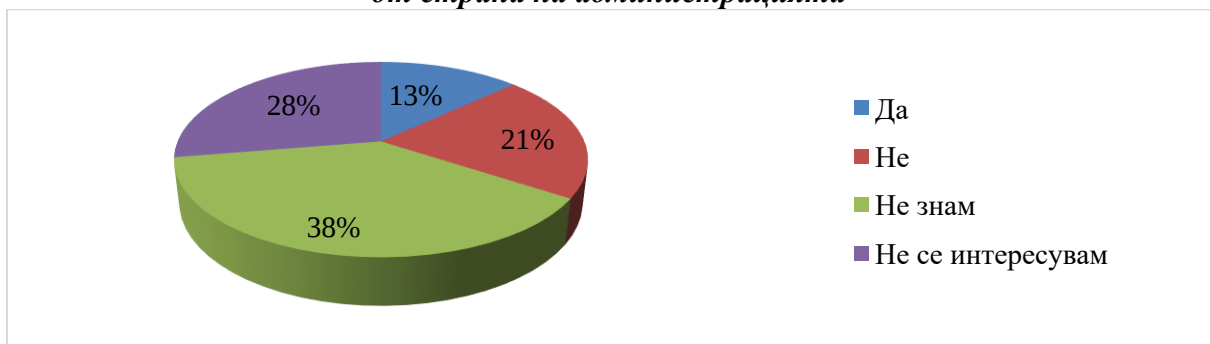
Към участие в наблюдението на Областната стратегия/Общинския план за развитие 2021-2021 г. проявяват интерес 74% от гражданите. В работна група за наблюдение на Областната стратегия/Общинския план за развитие искат да бъдат включени 21% от анкетираните. Другите форми за включване на гражданите са по-малко желани от тях. Гражданите, които не искат да бъдат ангажирани по никакъв начин, са 26% от анкетираните.

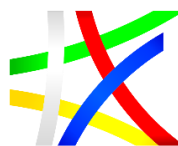
Фигура 55. Форми на участие, към които гражданите проявяват интерес да бъдат ангажирани при наблюдението на Областната стратегия или Общинския план за развитие 2021-2027 г.

Само 13% от гражданите, които са участвали в процеса на разработване на регионални политики, са наясно дали мнението им е било отчетено от страна на администрацията. Не се интересуват 28%, не знаят 38%, а мнението на 21% не е било зачетено.

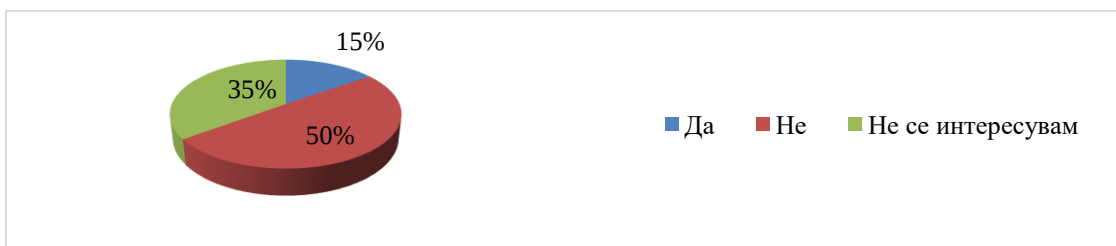
Фигура 56. Отчитане на мнението на гражданите при участие в процесите по разработване, изпълнение и наблюдение на политиката за регионално развитие от страна на администрацията

Само 15% от хората са потърсили обратна връзка от администрацията дали мнението им е било отчетено. Не са проверили 50%, а останалите 35% не се интересуват.

Фигура 57. Интерес на гражданите дали мнението им е/ще бъде отчетено

Регионалната политика има различни направления и гражданите проявяват по-голям интерес към някои от тях. Гражданите се интересуват от: неграмотността, състоянието и ефективността на образователната система – 20%, състоянието на инфраструктурите и жизнената среда – 17%, създаване на работни места и намаляване на миграцията и обезлюдяването на селата – 13%, опазване на културното наследство и местните традиции – 12%, стимулиране на местната икономика, малкия бизнес и селското стопанство – 11%. Част от гражданите (9%) не се интересуват от нито едно от направленията.

Фигура 58. Направления на регионалната политика, които представляват най-голям интерес за гражданите

Аспектът на управление регионалната политика, от който най-много се вълнуват гражданите, е качеството на изпълнение (26%). Другото, от което се интересуват, е изпълнението на конкретни проекти (23%), както и начина на финансиране и отчетност – 20%. Малка част от гражданите се интересуват от придържането към целите, приоритетите и мерките на стратегията или плана и спазването на сроковете – 9%. Не се интересуват от правенето на политика 13% от гражданите.

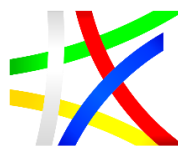
Фигура 59. Аспекти на управление на регионалната политика, които вълнуват най-много гражданите

Голяма част от гражданите (39%) не се интересуват от „правенето“ на регионална политика. Заинтересованите страни, които искат да участват и имат конкретни идеи и препоръки, са 27%. Интересуват се, но не могат да участват – 24% и 10% се интересуват, искат да участват, но нямат идеи и не знаят как да се включат.

Фигура 60. Наличие на интерес към „правенето“ на регионална политика от страна на респондентите

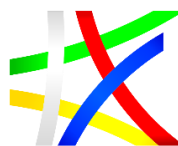

Гражданите, които проявяват интерес към регионалната политика, бяха попитани кои от посочените сфери ги интересуват най-много и къде имат конкретни идеи и препоръки:

Фигура 61. Екология

В социалната сфера гражданите се вълнуват от устойчива и качествена заетост, подкрепа на доходите и достъп до качествени услуги – 40%. Икономическото и социално подпомагане, насочено към най-нуждаещите се и подобряване на услугите в областта на социалните грижи и социалното подпомагане също е област, която засяга хората – 26%.

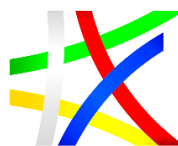
Фигура 62. Социална сфера

В икономическата сфера гражданите се интересуват най-много от стимулирането и създаването на нови местни малки и средни предприятия – 48%.

Фигура 63. Икономическа сфера

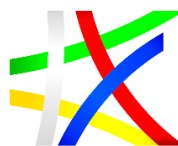

Опазването на природното и културно наследство е от голяма важност за гражданите – 35%, както и опазването и обновяването на обществените пространства – 33%. Друг аспект, който интересува гражданите от сферата на градоустройството, архитектурата и културата, е реконструкцията и модернизацията на съществуващия сграден фонд – 31% (Фигура 64).

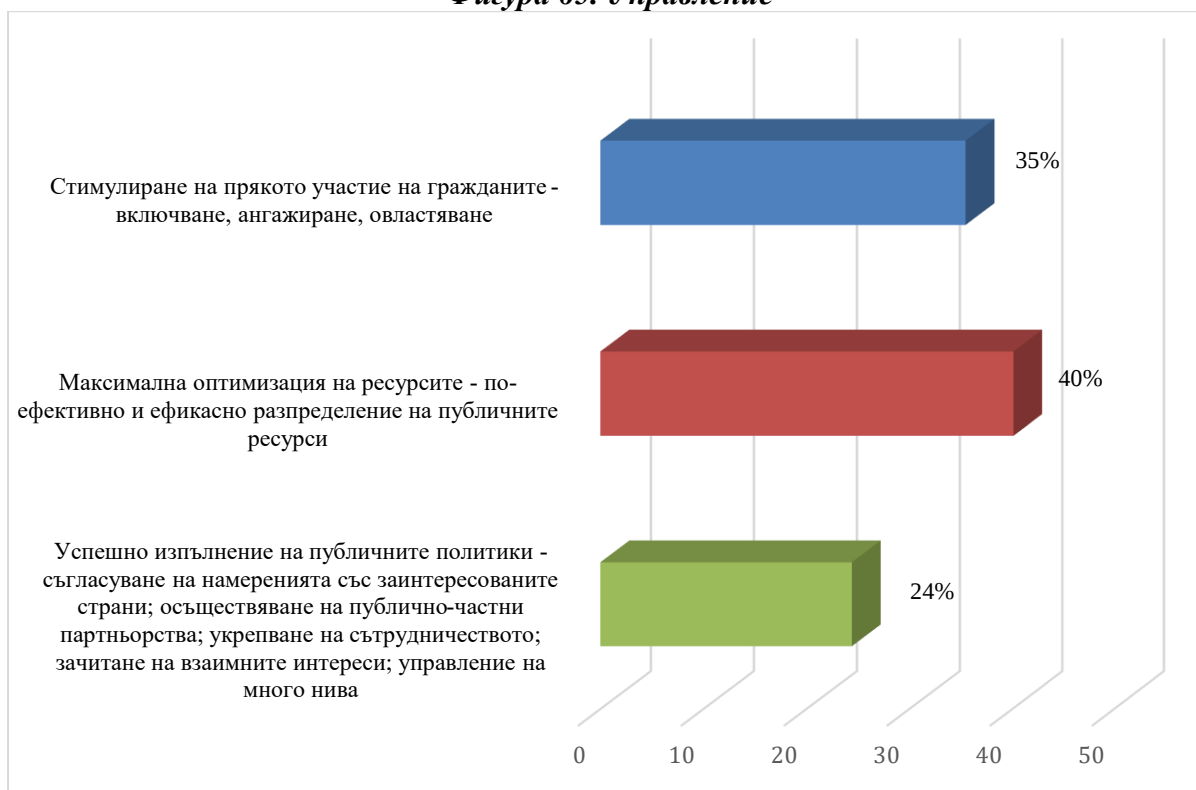
Фигура 64. Градоустройство, архитектура и култура

В сферата на управлението максималната оптимизация на ресурсите е основният аспект, от който се интересуват гражданите – 40% (Фигура 65). По-ефективното и ефикасно разпределение на публичните ресурси е по-важно за хората от възможността за пряко участие на гражданите (35%) и успешното изпълнение на публичните политики (24%). Трите теми са взаимно свързани и взаимно зависими, но като че ли ефективното и ефикасно разпределение на публичните ресурси е голямата цел или големият дефицит, който чувства обществото.

Фигура 65. Управление

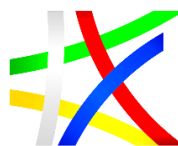

На отворения въпрос за **добри практики за включване в процесите по разработване, изпълнение и наблюдение на политиката за регионално развитие през програмния период 2014-2020 година** гражданите посочват традиционните:

- Анкета, публикувана на интернет страницата на администрацията;
- Анкета, оставена за попълване в Центъра за обслужване на граждани;
- Анкета, изпратена на е-мейлите на заинтересовани страни – бизнес организации и юридически лица с нестопанска цел;
- Анкетно проучване, проведено от анкетър;
- Фокус групи;
- Експертни съвети;
- Публично представяне или обсъждане на проекта на документа

И в допълнение дават някои добри практики от процеса на изпълнение:

- Подмяна на отоплението на домакинствата с твърдо гориво;
- Разработени интегрирани практики за въвеждане на регионални кръгови икономики, децентрализирано ресурсно оползотворяване на отпадъци (отпадане на системата за сметосъбиране, сметоизвозване, депониране и

разпределение между различни джобове на милиарди за уж управление на отпадъци) регенеративно земеделие, производство на нисковъглеродна енергия (ние не сме енергийно бедни, за да използваме тази тема за разтягане и прибиране на обществени средства), смекчаване на причините и последиците от климатичните промени;

- Работа с малцинствата;
- Интегрирана програма за осигуряване на временна заетост на нискоквалифицирани безработни в съчетание с обучителни и квалификационни обучения чрез Бюрата по труда;
- Електронен дискуссионен форум за участие на гражданското общество в процесите по разработване, изпълнение и наблюдение на политиката за регионално развитие.

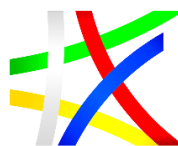
На отворения въпрос за **идеи за включване в процесите по разработване, изпълнение и наблюдение на политиката за регионално развитие през програмния период 2021-2027 година** много граждани изрично заявяват, че не виждат смисъл в това.

Други граждани отново посочват традиционните:

- Анкета, публикувана на интернет страницата на администрацията;
- Анкета, оставена за попълване в Центъра за обслужване на граждани;
- Анкета, изпратена на е-мейлите на заинтересовани страни – бизнес организации и юридически лица с нестопанска цел;
- Анкетно проучване, проведено от анкетър;
- Фокус групи;
- Експертни съвети;
- Публично представяне или обсъждане на проекта на документа.

Трета група граждани предлагат:

- По-широко да се отразяват процесите на комуникиране и съгласуване на стратегическите документи и техните отчети, за да не се пропускат възможностите за участие на гражданите;
- Публикуване на проектите на документите с възможност за даване на предложения;

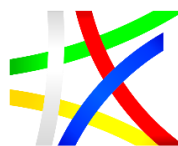
- Обсъждане по квартали и населени места с граждани на проектите на документите и на отчетите по изпълнението им;
- Организиране на референдуми по всички големи инфраструктурни проекти;
- Прилагане на швейцарския модел на обществените форуми;
- Неправителствените организации трябва да бъдат ангажирани и финансирани чрез проекти, за да поддържат квалифицирани кадри, чрез които да разработват и да предлагат идеи и проекти към Общинските и Областни администрации. Финансирането на НПО-тата от Държавата или чрез Държавата от ЕС, ще даде възможност за качествено наблюдение при изпълнението на който и да е обществен проект от която и страна да се изпълнява;
- Включване на представители на капацитетните и доказали се НПО в различни комисии, работни и фокус групи в дадена сфера и участието им в мониторинга и актуализацията на ОНР, ОНР и на Областната стратегия за социални услуги. Много от участията в обсъжданията сега се провеждат формално и не се вземат под внимание;
- По-малко политики, повече естествени процеси;
- По-малко администрация и повече лична свобода на индивида;
- Да се върши работа в полза на хората, а не да се обслужват схеми за източване на пари;
- Разпределението на евро средствата да не бъде „маша в ръцете на управляващите“ и „инструмент за манипулации“;
- И накрая *„Искам честни и почтени хора пред себе си за да им се доверя и повярвам!“*

Изводи

Резултатите от анкетното проучване сред гражданите потвърждават до голяма степен изводите от дълбочинните интервюта с представителите на областните и общинските администрации – създадени са предпоставки за гражданско участие, но механизмите често се прилагат формално, което води до разочарование и загуба на доверие в гражданите, че нещо може да зависи от тях.

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ
СОЦИАЛЕН ФОНД

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
ДОБРО УПРАВЛЕНИЕ

Въпреки голямата публичност на документите, голямото показно говорене и многото информация, която ги залива от публичното пространство у гражданите остава усещането, че нещата се случват задкулисно. Това убива желанието им за конструктивен диалог и ги превръща в „хейтъри“ в социалните мрежи.

Изследването показва няколко трайно установени обществени нагласи, които препятстват активното включване и ангажирането на гражданите в процесите по формулиране, изпълнение и наблюдение на политиката за регионално развитие:

- недоверие към институциите;
- корупция на високо ниво;
- нежелание да се чуе гласа на гражданите.

Логично си задаваме въпроса „Защо се стигна до загубата на доверие?“ Отговорът, разбира се, е многопластов и многофакторен – от загубата на стария протичък регулатор „страх от бога и срам от съседа“ до дълбоката европейска бюрокрация, през изкривеното ѝ приложение на местна почва.

И всеки отговор поставя нови въпроси.

Оставяме фактите от настоящия „Доклад с резултати от проучване на гражданското участие в процесите на формулиране, изпълнение и мониторинг на регионалната политика в Южен централен район“ за размисъл и за предмет на по-задълбочените анализи и модели за подобряване на гражданското участие в процесите на формулиране, изпълнение и мониторинг на регионалната политика, предмет на Дейност 3 по проект BG05SFOP001-2.009-0066 „БЪДЕЩЕТО Е ВЪВ ВАШИ РЪЦЕ“.

*Целта на Оперативна програма „Добро управление“ е
чрез подобни проекти за гражданското общество да бъде чуто гласа на гражданина,
да бъдат отчетени поуки от настоящия програмен период 2014-2020 г.
и да бъдат усъвършенствани моделите за гражданско участие
в следващия програмен период 2021-2027 г.*

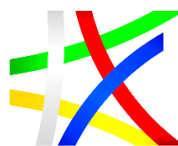
ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ
СОЦИАЛЕН ФОНД

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
ДОБРО УПРАВЛЕНИЕ

IV. Списък на използвани съкращения

ДФЗ	Държавен фонд земеделие
ЗРР	Закон за регионалното развитие
ИПГВР	Интегриран план за градско възстановяване и развитие
МИГ	Местна инициативна група
МО	Междинна оценка
НПО	Неправителствена организация
ОПР	Общински план за развитие
ОСР	Областна стратегия за развитие
ПЧП	Публично-частно партньорство
РИОСВ	Регионална инспекция по околна среда и води
ЮЛНЦ	Юридическо лице с нестопанска цел

V. ПРИЛОЖЕНИЯ

Приложение 1

Въпросник за провеждане на дълбочинно интервю с представители на областни и общински администрации

Въпросникът се попълва от интервюер!

Настоящият въпросник е инструмент за изпълнение на Дейност 1 „Извършване на проучвания и изследвания, свързани с подобряване на гражданското участие в процесите на формулиране, изпълнение и мониторинг на регионалната политика в областите Пловдив, Пазарджик, Смолян, Хасково, Кърджали“ по проект №BG05SFOP001-2.009-0066 „Бъдещето е във Ваши ръце“ на „Фондация за прозрачни регламенти“, който се осъществява с финансовата подкрепа на Оперативна програма „Добро управление“, съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския социален фонд.

Проучването има за цел да изследва какви подходи прилагат областните и общинските администрации, за да ангажират гражданите да участват в процесите по разработване, изпълнение и наблюдение на политиката за регионално развитие, в разработените през програмния период 2014-2020 г. Областни стратегии за развитие, Общински планове за развитие и свързаните с тях Годишни доклади за наблюдение на изпълнението на Общинските планове и Междинни оценки за определяне на ефективността и ефикасността по отношение на постигнатите резултати спрямо поставените цели и приоритети.

Събраната информация ще послужи за извършване на анализ и формулиране на препоръки за подобряване на гражданското участие в процесите на формулиране, изпълнение и мониторинг на регионалната политика през следващия програмен период 2021-2027 г.

1. ОБЩИ ВЪВЕЖДАЩИ ВЪПРОСИ

1.1. Област

- ☐ област Кърджали
- ☐ област Пазарджик
- ☐ област Пловдив
- ☐ област Смолян
- ☐ област Хасково

1.2. Вие сте представител на

- ☐ Областна администрация
- ☐ Общинска администрация

2. СЪЩИНСКИ ВЪПРОСИ

2.1. В какви форми на участие сте ангажирали гражданите и техните организации/предприятия при подготовката на Областната стратегия/Общинския план за развитие 2014-2020 година?

- ☐ Анкета, публикувана на интернет страницата на администрацията
- ☐ Анкета, оставена за попълване в Центъра за обслужване на граждани
- ☐ Анкета, изпратена на е-мейлите на заинтересовани страни – бизнес организации и юридически лица с нестопанска цел
- ☐ Анкетно проучване, проведено от външен изпълнител
- ☐ Фокус групи (моля, отбележете колко и какви)

.....

.....

- ☐ Публично представяне/обсъждане на проекта на документа (моля, посочете колко хора са участвали в обсъждането съгласно присъствения списък)

☐ Представители на Вашата администрация

☐ Представители на бизнеса

☐ Представители на юридически лица с нестопанска цел

☐ Граждани

☐ Медии

☐ Други

По какъв начин информирахте заинтересованите страни за публичното представяне/обсъждане на проекта на документа?

☐ Оява на интернет страницата на администрацията

☐ Оява на информационни табла в областния/общинския център

☐ Оява на информационни табла в населените места на областта/общината

☐ Съобщение/я в медии (моля, отбележете колко съобщения и в какви медии)

☐ Изпратени покани до заинтересовани страни (моля, отбележете колко покани и до кои заинтересовани страни)

☐ Други администрации

☐ Представители на бизнеса

☐ Представители на юридически лица с нестопанска цел

☐ Граждани

☐ Медии

☐ Други

- ☐ Публикуване на проекта на документа на интернет страницата на администрацията за (моля, посочете) календарни дни и даване възможност на гражданите за обратна връзка (моля, посочете колко отзива сте получили по този начин)

Получените отзиви бяха:

☐ Конструктивни

☐ Деградивни

Уведомихте ли заинтересованите страни, че на интернет страницата Ви е публикуван документ за обществено обсъждане?

☐ Не

☐ Да

По какъв начин уведомихте заинтересованите страни, че на интернет страницата Ви е публикуван документ за обществено обсъждане?

- ☐ Обява на интернет страницата на администрацията
- ☐ Обява на информационни табла в областния/общинския център
- ☐ Обява на информационни табла в населените места на областта/общината
- ☐ Съобщение/я в медии (моля, отбележете колко съобщения и в какви медии)

.....

☐ Друго

.....

☐ Друго

- ☐ Кои форми на участие на гражданите при разработването на Областната стратегия/Общинския план за развитие считате за най-ефективни и ползотворни?

.....

2.2. В какви форми на участие ангажирате гражданите и техните организации/предприятия при изпълнението на Областната стратегия/Общинския план за развитие 2014-2020 година?

- ☐ Изпълнение на частни бизнес проекти или проекти за ЮЛНЦ от самите тях
- ☐ ПЧП (публично-частно партньорство) - моля, отбележете колко и какви ПЧП имате, включително концесии

.....

- ☐ Партньорски проекти (моля, отбележете колко и какви)

.....

☐ Друго

- ☐ Кои форми на участие на гражданите при изпълнението на Областната стратегия/Общинския план за развитие считате за най-ефективни и ползотворни?

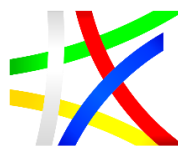
.....

2.3. В какви форми на участие ангажирате гражданите и техните организации/предприятия при наблюдението (контрола и оценката) на Областната стратегия/Общинския план за развитие 2014-2020 година?

- ☐ Анкета, публикувана на интернет страницата на администрацията
- ☐ Анкета, оставена за попълване в Центъра за обслужване на граждани
- ☐ Анкета, изпратена на е-мейлите на заинтересовани страни – бизнес организации и юридически лица с нестопанска цел
- ☐ Анкетно проучване, проведено от външен изпълнител
- ☐ Работна група за наблюдение на Областната стратегия/Общинския план за развитие
 - ☐ Не и няма предвидена такава група
 - ☐ Има предвидена такава група в Областната стратегия/Общинския план за развитие, но тя не е сформирана и не работи
 - ☐ Има предвидена такава група в Областната стратегия/Общинския план за развитие, сформирана е, но не работи
 - ☐ Има предвидена такава група в Областната стратегия/Общинския план за развитие, сформирана е и работи

☐ В работната група има представители на:

- ☐ Администрацията - броя
- ☐ Други администрации - броя

- ☐ Бизнеса - броя
- ☐ ЮЛНЦ - броя
- ☐ Граждани - броя
- ☐ Други - броя
- ☐ Работната група е провела броя работни срещи
- ☐ Работната група е извършила
.....
.....
- ☐ Междинната оценка/Годишният доклад за наблюдение на изпълнението на Областната стратегия/Общинския план за развитие са публикувани на интернет страницата на администрацията за информация и публичност
 - ☐ Не
 - ☐ Да
- ☐ Публикувано е съобщение, че са извършени Междинна оценка/Годишен доклад за наблюдение на изпълнението на Областната стратегия/Общинския план за развитие
 - ☐ Не
 - ☐ Да – съобщението е публикувано
 - ☐ на интернет страницата на администрацията
 - ☐ на информационни табла в областния/общинския център
 - ☐ на информационни табла в населените места на областта/общината
 - ☐ в медии (моля, отбележете колко съобщения и в какви медии)
.....
- ☐ Друго
.....
- ☐ Кои форми на участие на гражданите при наблюдението на Областната стратегия/Общинския план за развитие считате за най-ефективни и ползотворни?
.....
.....

2.4. В коя сфера на общественния живот гражданите проявяват най-голям интерес и правят най-много предложения във **Фазата на подготовка на регионалните политики?**

- ☐ Икономическо развитие – *примери*
.....
- ☐ Социална сфера – *примери*
.....
- ☐ Околна среда – *примери*
.....
- ☐ Спорт, култура, наследство, традиции, – *примери*
.....
- ☐ Управление – *примери*
.....

Как администрацията се съобразява с направените предложения и имали обратна връзка с гражданите, която да обяснява защо едни предложения са приети, а други отклонени?
.....
.....

2.5. Кои аспекти на изпълнението вълнуват най-много гражданите във **Фазата на изпълнение на регионалните политики?**

- ☐ Придържане към целите, приоритетите и мерките на стратегията/плана
- ☐ Изпълнение на конкретните проекти
- ☐ Качество на изпълнението
- ☐ Начин на финансиране и отчетност

- ☐ Спазване на сроковете

Как администрацията се съобразява със сигналите на гражданите и има ли обратна връзка с тях, която да обяснява предприетите или не предприетите мерки?

.....
.....

2.6. Създадени ли са реални предпоставки за информация на гражданите и заинтересованите страни за резултатите от изпълнението на стратегията/плана във Фазата на последващ мониторинг и контрол на регионалните политики?

- ☐ Механизъм за информираност

.....

- ☐ Стимули за участие

.....

- ☐ Механизъм за обратна връзка

.....

- ☐ Публична отчетност

.....

- ☐ Адекватни мерки за отстраняване на грешки и пропуски в изпълнението и популяризиране на успешни практики

.....

Как администрацията обобщава изводите от наблюдението и контрола при реализацията на стратегията/плана и използва ли тези изводи за подобряване на управлението и политиките за развитие на областта/общината?

.....
.....

2.7. Активни ли са гражданите в провеждането на регионалната политика?

- ☐ Не

- ☐ Да

В какво се изразява тяхната активност?

- ☐ Споделяне на мнения (критики, похвали, предложения, оценки) в социалните мрежи
- ☐ Публикации от граждански организации или физически лица на критични материали и предложения в местните медии
- ☐ Организиране на публични изяви фестивали, празници, протести, митинги по повод провежданата от местната власт регионална политика
- ☐ Друго

Кои аспекти на регионалната политика предизвикват най-голям граждански интерес?

- ☐ Преодоляването на различията между център и периферия
- ☐ Състоянието на инфраструктурите и жизнената среда
- ☐ Опазването на природата, рециклиране на отпадъците, възобновяеми енергийни източници
- ☐ Социални неравенства и етническо противопоставяне
- ☐ Опазване на културното наследство и местните традиции
- ☐ Стимулиране на местната икономика, малкия бизнес и селското стопанство
- ☐ Създаване на работни места и намаляване на миграцията и обезлюдяването на селата
- ☐ Друго

Гражданските организации и хората опитват ли се да упражняват контрол доколко властите се съобразяват с направените от тях предложения?

- ☐ Не
- ☐ Да
- ☐ Как

2.8. Какви са проблемите, които срещате, за стимулиране на прякото участие на гражданите: включване, ангажиране, овластяване при провеждането на регионална политика?

.....

.....

.....

2.9. Как партнирате с местните медии за популяризиране на гражданската инициатива и резултатите от вашата съвместна работа с местните жители?

.....

.....

.....

2.10. Какви добри практики, иновативни подходи, механизми и решения за ангажиране на гражданите използвате в процесите на разработване, изпълнение и наблюдение на регионалната политика, **непосочени по-горе?**

.....

.....

.....

2.11. Каква Ваша добра практика, иновативен подход, механизъм, решение за ангажиране на гражданите в процесите на разработване, изпълнение и наблюдение на регионалната политика бихте желали да споделите за включване в **Доклад с добри и иновативни практики по проекта, които ще бъдат отличени?**

.....

.....

.....

Приложение 2

АНКЕТА ЗА ЗАИНТЕРЕСОВАНИ СТРАНИ - ГРАЖДАНИ, НЕПРАВИТЕЛСТВЕНИ ОРГАНИЗАЦИИ, БИЗНЕС

Анкетата е анонимна!

Настоящата анкета е инструмент за изпълнение на Дейност 1 „Извършване на проучвания и изследвания, свързани с подобряване на гражданското участие в процесите на формулиране, изпълнение и мониторинг на регионалната политика в областите Пловдив, Пазарджик, Смолян, Хасково, Кърджали“ по проект №BG05SFOP001-2.009-0066 „Бъдещето е във Ваши ръце“ на „Фондация за прозрачни регламенти“, който се осъществява с финансовата подкрепа на Оперативна програма „Добро управление“, съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския социален фонд.

Проучването има за цел да изследва мнението и нагласите на заинтересованите страни по отношение на включването и ангажирането им в процесите по формулиране, изпълнение и наблюдение на политиката за регионално развитие, в разработените през програмния период 2014-2020 г. документи за управление - Областни стратегии за развитие, Общински планове за развитие и свързаните с тях Годишни доклади за наблюдение на изпълнението на Общинските планове и Междинни оценки за определяне на ефективността и ефикасността по отношение на постигнатите резултати спрямо поставените цели и приоритети.

Събраната информация ще послужи за извършване на анализ и формулиране на препоръки за подобряване на гражданското участие в процесите на планиране, изпълнение и мониторинг на регионалната политика през следващия програмен период 2021-2027 г.

1. ОБЩИ ВЪВЕЖДАЩИ ВЪПРОСИ

1.1. Вашият пол е

- ☐ Мъж
- ☐ Жена

1.2. Вашето положение на пазара на труда е

- ☐ Зает (работещ на трудов или граждански договор, или по служебно правоотношение)
- ☐ Безработен, но търсещ работа
- ☐ Неактивен безработен, който не търси работа, учащ, пенсионер

1.3. В коя възрастова категория попадате

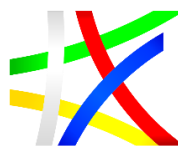
- ☐ До 30 години
- ☐ Между 30 и 65 години
- ☐ Над 65 години

1.4. Моля, посочете дали попадате в една или повече от следните категории уязвими групи

- ☐ Имигрант (лице с произход от държави извън ЕС, което се е установило сравнително наскоро с цел да си намери работа и/или да подобри своите условия на живот)
- ☐ Член на малцинство (етническо, религиозно и др.)
- ☐ Хора с увреждания
- ☐ Други лица в неравностойно положение
- ☐ Не попадам в нито една от горните категории

1.5. Вашето ниво на завършено образование е

- ☐ Начално
- ☐ Основно
- ☐ Средно
- ☐ Професионално след средно, но не висше
- ☐ Висше - бакалавър, магистър, доктор и др.

1.6. Местоживеене, регистрация на бизнеса или НПО (неправителствена организация)

- ☐ Област Кърджали
- ☐ Област Пазарджик
- ☐ Област Пловдив
- ☐ Област Смолян
- ☐ Област Хасково

1.7. Вие сте представител на

- ☐ Бизнеса
- ☐ НПО (неправителствена организация)
- ☐ Представявате себе си като гражданин

2. СЪЩИНСКИ ВЪПРОСИ

2.1. Знаете ли, кои са основните стратегически и планови документи за провеждане на регионалната политика на национално, регионално и местно ниво?

- ☐ НЕ и не се интересувам
- ☐ НЕ, но се интересувам
- ☐ ДОНЯКЪДЕ
- ☐ ДА, но не участвам в процеса на разработване, изпълнение, наблюдение, контрол и оценка
- ☐ ДА и съм ангажиран в процеса на разработване, изпълнение, наблюдение, контрол и оценка

2.2. В какви форми на участие сте били ангажирани **при подготовката** на Областната стратегия или Общинския план за развитие 2014-2020 година?

- ☐ Анкета, публикувана на интернет страницата на администрацията
- ☐ Анкета, оставена за попълване в Центъра за обслужване на граждани
- ☐ Анкета, изпратена на е-мейлите на заинтересовани страни – бизнес организации и юридически лица с нестопанска цел
- ☐ Анкетно проучване, проведено от анкетьор
- ☐ Фокус групи
- ☐ Експертни съвети
- ☐ Публично представяне или обсъждане на проекта на документа
- ☐ Не съм бил ангажиран
- ☐ Друго

2.3. В какви форми на участие **бихте искали да бъдете ангажирани при подготовката** на Областната стратегия или Общинския план за развитие за следващия програмен период 2021-2027 година?

- ☐ Анкета, публикувана на интернет страницата на администрацията
- ☐ Анкета, оставена за попълване в Центъра за обслужване на граждани
- ☐ Анкета, изпратена на е-мейлите на заинтересовани страни – бизнес организации и юридически лица с нестопанска цел
- ☐ Анкетно проучване, проведено от анкетьор
- ☐ Фокус групи
- ☐ Експертни съвети
- ☐ Публично представяне или обсъждане на проекта на документа
- ☐ Не искам да бъда ангажиран
- ☐ Друго

2.4. По какъв начин бяхте информирани за публичното представяне или обсъждане на проекта на Областната стратегия или Общинския план за развитие 2014-2020 г.?

- ☐ Обява на интернет страницата на администрацията
- ☐ Обява на информационни табла в областния или общинския център
- ☐ Обява на информационни табла във вашето населено място
- ☐ Съобщение в медии
- ☐ Получена покана
- ☐ Публикуван проекта на документа на интернет страницата на администрацията с възможност за обратна връзка
- ☐ Не бях информиран
- ☐ Друго

2.5. По какъв начин бихте искали да бъдете информирани за публичното представяне или обсъждане на проекта на Областната стратегия или Общинския план за развитие 2021-2027 г.?

- ☐ Обява на интернет страницата на администрацията
- ☐ Обява на информационни табла в областния или общинския център
- ☐ Обява на информационни табла във вашето населено място
- ☐ Съобщение в медии
- ☐ Получена покана
- ☐ Публикуван проекта на документа на интернет страницата на администрацията с възможност за обратна връзка
- ☐ Не искам да бъда информиран
- ☐ Друго

2.6. Как участвате в изпълнението на Областната стратегия или Общинския план за развитие 2014-2020 година?

- ☐ Чрез изпълнение на частни бизнес проекти или проекти за ЮЛНЦ (юридическо лице с нестопанска цел)
- ☐ Чрез ПЧП (публично-частно партньорство), включително концесии
- ☐ Чрез партньорски проекти с областна или общинска администрация
- ☐ Не участвам
- ☐ Друго

2.7. Как бихте искали да участвате в изпълнението на Областната стратегия или Общинския план за развитие 2021-2027 година?

- ☐ Чрез изпълнение на частни бизнес проекти или проекти за ЮЛНЦ (юридическо лице с нестопанска цел)
- ☐ Чрез ПЧП (публично-частно партньорство), включително концесии
- ☐ Чрез партньорски проекти с областна или общинска администрация
- ☐ Не искам да участвам
- ☐ Друго

2.8. В какви форми на участие сте били ангажирани при наблюдението (контрола и оценката) на Областната стратегия или Общинския план за развитие 2014-2020 година?

- ☐ Анкета, публикувана на интернет страницата на администрацията
- ☐ Анкета, оставена за попълване в Центъра за обслужване на граждани
- ☐ Анкета, изпратена на е-мейлите на заинтересовани страни – бизнес организации и юридически лица с нестопанска цел
- ☐ Анкетно проучване, проведено от анкетър
- ☐ Работна група за наблюдение на Областната стратегия или Общинския план за развитие
- ☐ Не съм бил ангажиран
- ☐ Друго

2.9. В какви форми на участие бихте искали да бъдете ангажирани при наблюдението (контрола и оценката) на Областната стратегия или Общинския план за развитие 2021-2027 година?

- ☐ Анкета, публикувана на интернет страницата на администрацията
- ☐ Анкета, оставена за попълване в Центъра за обслужване на граждани
- ☐ Анкета, изпратена на е-мейлите на заинтересовани страни – бизнес организации и юридически лица с нестопанска цел
- ☐ Анкетно проучване, проведено от анкетатор
- ☐ Работна група за наблюдение на Областната стратегия или Общинския план за развитие
- ☐ Не искам да бъда ангажиран
- ☐ Друго

2.10. Ако сте участвали в процеси по разработване, изпълнение и наблюдение на политиката за регионално развитие, Вашето мнение беше ли отчетено от страна на администрацията?

- ☐ Да
- ☐ Не
- ☐ Не знам
- ☐ Не се интересувам

2.11. Вие потърсихте ли обратна връзка от администрацията дали Вашето мнение е/ще бъде отчетено?

- ☐ Да
- ☐ Не
- ☐ Не се интересувам

2.12. Кои направления на регионалната политика представляват най-голям интерес за Вас?

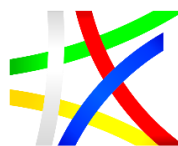
- ☐ Неграмотността, състоянието и ефективността на образователната система
- ☐ Състоянието на инфраструктурите и жизнената среда
- ☐ Опазването на природата, рециклиране на отпадъците, възобновяеми енергийни източници
- ☐ Социални неравенства и етническо противопоставяне
- ☐ Опазване на културното наследство и местните традиции
- ☐ Стимулиране на местната икономика, малкия бизнес и селското стопанство
- ☐ Създаване на работни места и намаляване на миграцията и обезлюдяването на селата
- ☐ Нито едно направление
- ☐ Друго

2.13. Кои аспекти на управлението на регионалната политика Ви вълнуват най-много?

- ☐ Придържане към целите, приоритетите и мерките на стратегията или плана
- ☐ Изпълнение на конкретните проекти
- ☐ Качество на изпълнението
- ☐ Начин на финансиране и отчетност
- ☐ Спазване на сроковете
- ☐ Не се интересувам от управление на регионална политика
- ☐ Друго

2.14. Интересувате ли се от „правенето“ на регионална политика?

- ☐ Не се интересувам
- ☐ Интересувам се, но не мога да участвам
- ☐ Интересувам се и искам да участвам, но нямам идеи и необходимите знания
- ☐ Интересувам се, искам да участвам и имам конкретни идеи и препоръки

Имам конкретни идеи и препоръки в СФЕРАТА НА ЕКОЛОГИЯТА:

- ☐ Подобряване на транспорта чрез пешеходни зони, велосипедни алеи, по-достъпен и ефективен обществен транспорт; мултимодални транспортни мрежи (комбинация на два или повече видове транспорт), оптимизиране на градската логистика
- ☐ Стимулиране на енергийната ефективност в съществуващите сгради чрез подобряване на топлоизолацията на външните стени, покривите и остъкляването, повишаване на ефективността на отоплителните и другите инсталации
- ☐ Подобряване на управлението на инфраструктурните мрежи в града - ВиК, електроснабдяване, управление на отпадъците и други
- ☐ Насърчаване използването на енергията от възобновяеми източници
- ☐ Повторно използване на земята (градска регенерация) - възстановяване на градската среда; преустройство или повторно използване на изоставени, запустели или неизползвани зони; борба с „дивата урбанизация“
- ☐ Насърчаване на потреблението на местни зелени продукти - съкращаване на потребителските вериги; укрепване на местната еко икономика
- ☐ Превенция и смекчаване на ефекта от промените в климата и защита от природни бедствия – наводнения, засушаване, пожари
- ☐ Почистване сервитутите около пътищата и речните корита от пластмасови, строителни и други видове отпадъци

Имам конкретни идеи и препоръки в СОЦИАЛНАТА СФЕРА:

- ☐ Устойчива и качествена заетост - помощ за социално участие; подкрепа на доходите; достъп до качествени услуги
- ☐ Интеграция на малцинствата - равни възможности в образованието и здравеопазването; квалификация; включване; достъп до услуги
- ☐ Жилищни политики
- ☐ Индивидуално и семейно измерение - икономическо и социално подпомагане, насочено към най-нуждаещите се; подобряване на услугите в областта на социалните грижи и социалното подпомагане

Имам конкретни идеи и препоръки в ИКОНОМИЧЕСКАТА СФЕРА:

- ☐ Възстановяване на градската икономика съобразено с местните условия и насочено към постигане на конкурентоспособност, стимулиране икономика на знанието, творчеството и иновациите
- ☐ Изграждане, рехабилитация и модернизация на градските инфраструктури като средство за повишаване привлекателността на градската среда; създаване на нови работни места, привличане на инвеститори
- ☐ Стимулиране създаването на нови местни малки и средни предприятия

Имам конкретни идеи и препоръки в СФЕРАТА НА ГРАДОУСТРОЙСТВОТО, АРХИТЕКТУРАТА И КУЛТУРАТА:

- ☐ Опазване на природното и културното наследство
- ☐ Реконструкция и модернизация на съществуващия сграден фонд - преодоляване на проблемите с достъпността и строителните недостатъци; повишаване на архитектурното качество на сградите, тяхното многообразие и идентичност; премахване на самосрутващи се сгради с отпаднало предназначение или тяхната регенерация
- ☐ Опазване и обновяване на обществените пространства - подобряване на градския пейзаж, ландшафт и качество на урбанизираната среда

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ
СОЦИАЛЕН ФОНД

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
ДОБРО УПРАВЛЕНИЕ

Имам конкретни идеи и препоръки в СФЕРАТА НА УПРАВЛЕНИЕТО:

- ☐ Успешно изпълнение на публичните политики - съгласуване на намеренията със заинтересованите страни; осъществяване на публично-частни партньорства; укрепване на сътрудничеството; зачитане на взаимните интереси; управление на много нива
- ☐ Максимална оптимизация на ресурсите - по-ефективно и ефикасно разпределение на публичните ресурси
- ☐ Стимулиране на прякото участие на гражданите - включване, ангажиране, овластяване

3. ПРЕДЛОЖЕНИЯ

3.1 Моля, посочете добри практики за включването Ви в процесите по разработване, изпълнение и наблюдение на политиката за регионално развитие през програмния период 2014-2020 година, в които сте участвал/а

*** В случай че желаете да излезете от анонимност по отношение на общината, в която живеете и че желаете да номинирате добрата/ите практика/и на общината за включване в Доклад с добри и иновативни практики по проекта, които ще бъдат отличени, моля посочете нейното име!**

.....

.....

.....

.....

3.2. Моля, дайте идеи за включването Ви в процесите по разработване, изпълнение и наблюдение на политиката за регионално развитие през програмния период 2021-2027 година, в които бихте желали да участвате

.....

.....

.....

.....

3.3. Други мнения и предложения

.....

.....

.....

.....

Благодарим Ви за отделеното време и активната гражданска позиция!